

Voksne med kompleks erhvervet hjerneskade

Behandling af afrapporteringer på central udmelding

Marts 2017

Publikationen er udgivet af
Socialstyrelsen
Edisonsvej 18, 1.
5000 Odense C
Tlf.: 72 42 37 00
E-mail: info@socialstyrelsen.dk
www.socialstyrelsen.dk

Forfatter: Socialstyrelsen
Udgivet 21-03-2017

Download eller se sti til rapporten på www.socialstyrelsen.dk.
Der kan frit citeres fra rapporten med angivelse af kilde.

Digital ISBN: 978-87-93407-60-2

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	4
2. Resumé	5
3. Metode for behandling af afrapporteringer	8
4. Gennemgang af de enkelte regioners afrapportering	11
4.1 Kommunerne i Region Nordjylland.....	11
4.1.1 Socialstyrelsens vurdering af tilbudsstrukturen i Region Nordjylland	14
4.2 Kommunerne i Region Midtjylland.....	15
4.2.1 Socialstyrelsens vurdering af tilbudsstrukturen i Region Midtjylland	19
4.3 Kommunerne i Region Syddanmark	20
4.3.1 Socialstyrelsens vurdering af tilbudsstrukturen i Region Syddanmark.....	23
4.4 Kommunerne i Region Sjælland.....	24
4.4.1 Socialstyrelsens vurdering af tilbudsstrukturen i Region Sjælland	28
4.5 Kommunerne i Region Hovedstaden	29
4.5.1 Socialstyrelsens vurdering af tilbudsstrukturen i Region Hovedstaden	35
5. Opsamling på tværs af regioner	36
6. Tværregional koordination og samarbejde	40
7. National tilbudsstruktur	42
8. Konklusion	44
8.1 Det Faglige Råds konklusion og anbefalinger.....	46

1. Indledning

I henhold til kap. 4 i lov om social service, har Socialstyrelsen kompetencen til at udmelde målgrupper og særlige indsatser, hvor der er behov for øget koordination eller planlægning mellem kommunerne og regionerne for at sikre og videreudvikle den mest specialiserede indsats på social- og specialundervisningsområdet. Formålet med en central udmelding er at sikre det fornødne udbud af højt specialiserede tilbud og indsatser til målgruppen.

Socialstyrelsen udsendte en landsdækkende central udmelding for voksne med kompleks erhvervet hjerneskade den 1. november 2014. Målgruppen for den centrale udmelding er politisk bestemt. Formålet med udmeldingen er at sikre den nødvendige koordination og planlægning på tværs af kommuner og regioner af de højt specialiserede indsatser og tilbud til målgruppen. Socialstyrelsen har i den centrale udmelding opstillet en række elementer, der gælder for højt specialiserede tilbud og indsatser til målgruppen. Kommunerne har skullet vurdere de tilbud og indsatser, som de anvender på området, ud fra disse elementer.

Rapporten indeholder Socialstyrelsens behandling af kommunalbestyrelsernes afrapporteringer på den centrale udmelding for voksne med kompleks erhvervet hjerneskade – både for den enkelte region og på tværs af regionerne. Rapporten er baseret på kommunernes vurdering i 2015 af de højt specialiserede tilbud, som de i 2013 og 2014 har anvendt på det mest specialiserede social- og specialundervisningsområde til målgruppen. Socialstyrelsen har udarbejdet rapporten i samarbejde med Undervisningsministeriet i forhold til specialundervisningsområdet.

Kommunalbestyrelserne i hver region har i samarbejde med de respektive regionsråd, behandlet den centrale udmelding og på baggrund heraf afrapporteret deres tilrettelæggelse af indsatsen til voksne med kompleks erhvervet hjerneskade i forbindelse med fastlæggelse af udviklingsstrategien, som indgår i kommunernes rammeaftale. Kommunerne har ikke afrapporteret enkeltvis, men behandlet den centrale udmelding i de eksisterende, kommunale rammeaftalesamarbejder. Socialstyrelsen har modtaget én samlet afrapportering fra kommunerne i hver region.

Afrapporteringerne på den centrale udmelding er fremsendt til Socialstyrelsen den 1. marts 2016. Kommunerne har i den forbindelse meldt ind, hvilke højt specialiserede tilbud og indsatser de anvender til målgruppen, som led i deres tilrettelæggelse af indsatsen. Socialstyrelsens opgave har, på baggrund af de kommunale afrapporteringer, været at vurdere, om der er det fornødne udbud af højt specialiserede tilbud og indsatser til voksne med kompleks erhvervet hjerneskade, og at der er den fornødne koordination og planlægning på tværs af kommunerne i en eller flere regioner. Socialstyrelsen har som led i behandlingen af kommunernes afrapporteringer været i løbende dialog med kommunerne gennem de eksisterende, kommunale rammeaftalesamarbejder i hver region.

2. Resumé

På baggrund af kommunernes afrapporteringer på den centrale udmelding har Socialstyrelsen kortlagt, at tilbudsstrukturen til voksne med kompleks erhvervet hjerneskade på nationalt plan er kendetegnet ved at:

- Kommunerne anvender 33 højt specialiserede tilbud til ca. 800 voksne med kompleks erhvervet hjerneskade.
- Der er et gennemsnitligt befolkningsunderlag pr. højt specialiseret tilbud på 137.569 personer over 18 år.
- For den samlede befolkning er der et gennemsnitligt befolkningsunderlag pr. højt specialiseret tilbud på 172.947 personer.
- Der er en geografisk spredning af de højt specialiserede tilbud.
- Af de tilbud, som kommunerne har afrapporteret, er der én VISO-leverandør¹ i hver region – Hjerneskadecenter Nordjylland i Region Nordjylland, Vejlefjord Rehabilitering i Region Midtjylland, Hjerneskerådsgivningen i Region Syddanmark og BOMI i Region Sjælland. I Region Hovedstaden er fire af de afrapporterede tilbud VISO-leverandører – Center for Hjerneskade, Institut for Blinde og Svagsynede (IBOS), Kommunikationscenter Hillerød og Kommunikationscenter Region Hovedstaden.
- Kommunerne i de fleste regioner anvender også højt specialiserede tilbud uden for egen region. Det er typisk tale om højt specialiserede tilbud i naboregionen.
- Tilbuddet Vejlefjord Rehabilitering anvendes af kommuner i alle regioner.
- Der er indgået samarbejdsaftaler om målgruppen mellem flere af kommunerne i de enkelte regioner.
- Kommunerne anvender matrikelløse indsatser til målgruppen, som sammensættes ud fra den enkelte borgers behov og leveres i borgerens nærmiljø. De højt specialiserede tilbud bidrager til de matrikelløse indsatser.

På national plan er der overordnet tale om en tilbudsstruktur til voksne med kompleks erhvervet hjerneskade, der varierer på tværs af de enkelte regioner.

---

¹ VISO er en statslig videns- og specialrådgivningsorganisation i Socialstyrelsen, der yder specialrådgivning og udredning gennem et landsdækkende leverandørnetværk af specialister. Leverandørnetværket i VISO dækker ca. 110 leverandører, der er nøje udvalgt på baggrund af særlig viden og kompetence inden for et felt.

Kommunerne har på tværs af regionerne anvendt forskellige typer af højt specialiserede tilbud til målgruppen, herunder særligt botilbud efter servicelovens § 107 og § 108, samværs- og aktivitetstilbud efter servicelovens § 104, behandlingstilbud efter servicelovens § 102, ambulante tilbud efter lov om specialundervisning for voksne og ambulante tilbud med snitflade til sundheds- og arbejdsmarkedslovgivningen. Disse tilbud yder hver især én samlet eller *delindsatser* til målgruppen.

Det er forskelligt hvor udbredt anvendelsen af matrikelløse tilbud til målgruppen er på tværs af kommunerne i de fem regioner. Generelt afrapporterer kommunerne i Region Sjælland et mere begrænset brug af matrikelløse tilbud, mens det er mere udbredt i kommunerne i de resterende regioner.

Den højt specialiserede indsats, som den centrale udmelding retter sig mod, er fase III - rehabilitering efter udskrivelse - jf. Sundhedsstyrelsens forløbsprogram for rehabilitering af voksne med erhvervet hjerneskade (2011). Socialstyrelsen vurderer, at der ved en række af kommunernes afrapporterede tilbud vil være glidende overgange dels mellem social-, specialundervisnings- og sundhedsområdet og dels mellem det specialiserede og højt specialiserede niveau.

Kommunernes afrapporterede tilbud har samtidig et langt større målgruppeunderlag end voksne med kompleks erhvervet hjerneskade, der har behov for en højt specialiseret indsats, som kommunerne i den centrale udmelding er blevet bedt om at afrapportere på. Der er således ikke tale om tilbud, der udelukkende har voksne med kompleks erhvervet hjerneskade som specifik målgruppe. Flere af de tilbud, som kommunerne har afrapporteret er ligeledes tilbud, der alene yder højt specialiserede *delindsatser* til målgruppen.

Socialstyrelsen har i behandlingen af afrapporteringerne ikke skullet vurdere kommunernes visitation. Kommunerne har ansvar for vurderingen af, at de tilbud og indsats, de har meldt ind via afrapporteringerne, er højt specialiserede, jf. de elementer for højt specialiserede tilbud og indsats, der fremgår af den centrale udmelding. Kommunerne har samtidig ansvaret for, hvordan de vil tilrettelægge og organisere indsatsen i forhold til den udmeldte målgruppe.

Socialstyrelsens opgave har, på baggrund af de kommunale afrapporteringer, været at vurdere, om der er det fornødne udbud af højt specialiserede tilbud og indsats til målgruppen, og at der er den fornødne koordination og planlægning på tværs af kommunerne i en eller flere regioner.

Socialstyrelsen vurderer på baggrund af ovenstående, at kommunernes afrapporteringer beskriver en tilstrækkelig løsning i forhold til det fornødne udbud af højt specialiserede tilbud og indsats til voksne med kompleks erhvervet hjerneskade - og i forhold til, at der er den fornødne koordination og planlægning på tværs af kommunerne i de fem regioner.

Med henblik på at få et nærmere indblik i udviklingen af hjerneskadeområdet i forhold til de tilbud, som kommunerne har afrapporteret som højt specialiserede, vil Socialstyrelsen i regi af den nationale koordinationsstruktur følge op på den centrale udmelding for voksne med kompleks erhvervet hjerneskade. Socialstyrelsen vil følge op på de højt specialiserede tilbud, som kommunerne har afrapporteret på, og herunder også på matrikelløse indsatser på det højt specialiserede område, som kommunerne har afrapporteret, at de anvender til målgruppen.

Socialstyrelsen vil samtidig opfordre kommunerne til fremadrettet at have særlig fokus på Socialstyrelsens vejledende forløbsbeskrivelse om rehabilitering af voksne med kompleks erhvervet hjerneskade fra august 2016. Forløbsbeskrivelsen indeholder konkrete, faglige anbefalinger om, hvordan kommunerne bedst kan tilrettelægge en højt specialiseret indsats for målgruppen.

3. Metode for behandling af afrapporteringer

Det har været Socialstyrelsens opgave på baggrund af afrapporteringerne at vurdere, om der er det fornødne udbud af højt specialiserede tilbud og indsatser til voksne med kompleks erhvervet hjerneskade, og at der er den fornødne koordination og planlægning på tværs af kommunerne i en eller flere regioner. Socialstyrelsen har behandlet afrapporteringerne på regionsniveau og samtidig foretaget en tværgående sammenligning for at få et nationalt billede af tilbudsstrukturen for højt specialiserede tilbud og indsatser til målgruppen.

Socialstyrelsen har i behandlingen af afrapporteringerne ikke skullet vurdere kommunernes visitation.

Kommunerne har ansvar for vurderingen af, at de tilbud og indsatser, de har meldt ind via afrapporteringerne, er højt specialiserede, jf. de elementer for højt specialiserede tilbud og indsatser, der fremgår af den centrale udmelding. Den højt specialiserede indsats, som den centrale udmelding retter sig mod er fase III - rehabilitering efter udskrivelse - jf. Sundhedsstyrelsens forløbsprogram for rehabilitering af voksne med erhvervet hjerneskade (2011).

På socialområdet skelnes mellem indsatser på alment, specialiseret og højt specialiseret niveau, hvor sundhedsområdet skelner mellem indsatser på basalt, avanceret og specialiseret niveau. Socialstyrelsen har været i dialog med Sundhedsstyrelsen om så vidt muligt at samstemme definitionen af specialiseringsniveauerne på social- og sundhedsområdet. Socialrådets højt specialiserede niveau kan sidestilles med sundhedsrådets specialiserede niveau – med enkelte undtagelser. Tilbud inden for det sociale område har ikke forskningsforpligtigelse, og der stilles derfor ikke krav om, at det højt specialiserede niveau er forskningsdrivende. Højt specialiserede vidensmiljøer på socialområdet har heller ikke som forudsætning at der er tre ansat i hver relevant faggruppe. Retningsgivende for den centrale udmelding er, at der er tre personer med beslægtet faglighed med henblik på, at de højt specialiserede tilbud har tilstrækkelig robusthed til at varetage opgaverne året rundt. Det er samtidig ikke et krav, at det skal være samlet på én matrikel.

Socialstyrelsen har i den centrale udmelding ikke sat en nedre grænse for, hvor mange af elementerne for højt specialiserede tilbud og indsatser, der skal være opfyldt for, at kommunerne har kunnet afrapportere tilbud og indsatser som højt specialiserede på det sociale område. Det er kommunernes egen konkrete vurdering af det enkelte tilbud.

Socialstyrelsens behandling af afrapporteringerne bygger alene på informationer indhentet fra kommunerne via rammeaftalesamarbejdet. Socialstyrelsen har vurderet afrapporteringerne ud fra kommunernes dokumentation og den kvalitetssikring, som kommunerne har foretaget i forhold til de tilbud og indsatser, som de har meldt ind som højt specialiserede.

Af tabel 1 fremgår en oversigt over, hvordan de kommunale rammeaftale-samarbejder i de fem regioner har kvalitetssikret de tilbud, som kommunerne har meldt ind i forbindelse med afrapporteringerne.

Tabel 1: Oversigt over kommunernes kvalitetssikring af de afrapporterede tilbud.

Region for kommunalt rammeaftalesamarbejde	Kvalitetssikring af de afrapporterede tilbud
Nordjylland	Der har været nedsat en tværkommunal faglig arbejdsgruppe under Den Administrative Styregruppe for social- og specialundervisningsområdet i Nordjylland. Arbejdsgruppen har bestået af kommunale repræsentanter fra både myndigheds- og udførersiden samt repræsentanter fra Region Nordjylland. Arbejdsgruppen har været med til at udarbejde og kvalificere afrapporteringen.
Midtjylland	Der har været nedsat en tværkommunal følgegruppe, der har bestået af videnspersoner på området. Følgegruppen har været med til at kvalificere kommunernes indmeldte tilbud.
Syddanmark	Socialdirektørforum har i forbindelse med rammeaftalen 2013 temasat hjerneskadeområdet på socialområdet, hvor der i 2013-2014 var nedsat en arbejdsgruppe. Arbejdsgruppen udpegede blandt andet en række tilbud i Syddanmark, som højt specialiserede. Disse tilbud er sammenfaldende med de tilbud, som fremgår af kommunernes afrapportering af den centrale udmelding – med undtagelse af et tilbud, som ikke er medtaget i afrapporteringen. I forhold til udarbejdelsen af afrapporteringen har der været nedsat en følgegruppe.
Sjælland	Som opstart på udarbejdelsen af afrapporteringen blev der afholdt en workshop i rammeaftale-regi om hjerneskadeområdet. Kommunernes indmeldte tilbud er blevet behandlet i et regionalt ekspertpanel med deltagelse af blandt andet hjerneskadekoordinatorer.
Hovedstaden	Der har været nedsat en faglig referencegruppe med repræsentanter fra kommunerne, tilbud og Region Hovedstaden. Den faglige referencegruppe har drøftet og kvalificeret afrapporteringen, herunder kommunernes indmeldte tilbud.

Det er kommunalbestyrelserne i hver region, der har behandlet den centrale udmelding og via det eksisterende rammeaftalesystem afrapporteret på deres tilrettelæggelse af indsatsen. Regionsrådene har bidraget til kommunalbestyrelsernes behandling. Afrapporteringerne indgår i rammeaftalerne 2016 som et særskilt punkt under udviklingsstrategien.

Socialstyrelsens behandling af afrapporteringerne og tilbagemeldingen til kommunerne tager afsæt i en dialogbaseret tilgang. Det betyder, at Socialstyrelsen løbende har været i dialog med kommunerne via rammeaftalesamarbejdet om afrapporteringerne, herunder afholdt halvårslige dialogmøder om status for afrapporteringerne.

Efter Socialstyrelsen modtog afrapporteringerne den 1. marts 2016, havde styrelsen en række opfølgende spørgsmål til kommunerne om afrapporteringerne. Tilbagemeldingen fra kommunerne på de opfølgende spørgsmål indgår i Socialstyrelsens samlede behandling. Omfanget og karakteren

af de opfølgende spørgsmål har været forskellig fra region til region, men har særligt fokuseret på at tilvejebringe et mere præcist billede af kommunernes afrapporteringer af udbuddet af højt specialiserede indsatser og tilbud til målgruppen.

Socialstyrelsen har haft en yderligere dialog med kommunerne i Region Syddanmark og kommunerne i Region Sjælland om deres afrapporteringer på hjerneskadeområdet. Det skyldes, at Socialstyrelsen havde en række forbehold overfor de to pågældende afrapporteringer. Socialstyrelsens forbehold vedrørte primært en generel kvalificering af om samtlige af kommunernes afrapporterede tilbud var højt specialiserede til målgruppen. På baggrund af den yderligere dialog har kommunerne i Region Syddanmark og kommunerne i Region Sjælland i regi af deres rammeaftalesamarbejder, revurderet hvilke tilbud, der yder højt specialiserede indsatser til målgruppen, jf. Socialstyrelsens definition. På baggrund heraf har kommunerne i de to regioner reduceret antallet af højt specialiserede tilbud, som kommunerne har afrapporteret. Det er kommunerne fra de to regioners revurderede afrapportering af antal højt specialiserede tilbud, der indgår i Socialstyrelsens samlede behandling.

Rammeaftalesekretariatene har haft udkast til Socialstyrelsens rapport om behandlingen af afrapporteringerne til gennemsyn i forhold til at kvalitetssikre det faktuelle indhold.

Det Faglige Råd for den nationale koordinationsstruktur har to gange været forelagt Socialstyrelsens behandling af afrapporteringerne. Det Faglige Råd har rådgivet Socialstyrelsen i forbindelse med behandlingen af afrapporteringerne. Rådets konklusion på Socialstyrelsens endelige behandling af afrapporteringerne på den centrale udmelding for voksne med kompleks erhvervet hjerneskade og rådets anbefalinger til Socialstyrelsen i forbindelse hermed fremgår under afsnit 8.1.

4. Gennemgang af de enkelte regioners afrapportering

4.1 Kommunerne i Region Nordjylland

Målgruppen

Kommunerne i Region Nordjylland angiver i afrapporteringen 67 borgere i målgruppen.

De nordjyske kommuner foretager ikke systematisk monitorering af antallet af borgere med kompleks erhvervet hjerneskade specifikt, og der er heller ikke planer herom. Kommunerne afrapporterer, at de vil følge udviklingen bredt.

Højt specialiserede indsatser og tilbud

Kommunerne i Region Nordjylland afrapporterer, at de i 2013 og 2014 har anvendt tre højt specialiserede tilbud i regionen til voksne med kompleks erhvervet hjerneskade, se tabel 2. Af tabel 2 fremgår også tilbuddenes juridiske grundlag og antal pladser på tilbuddene i alt.

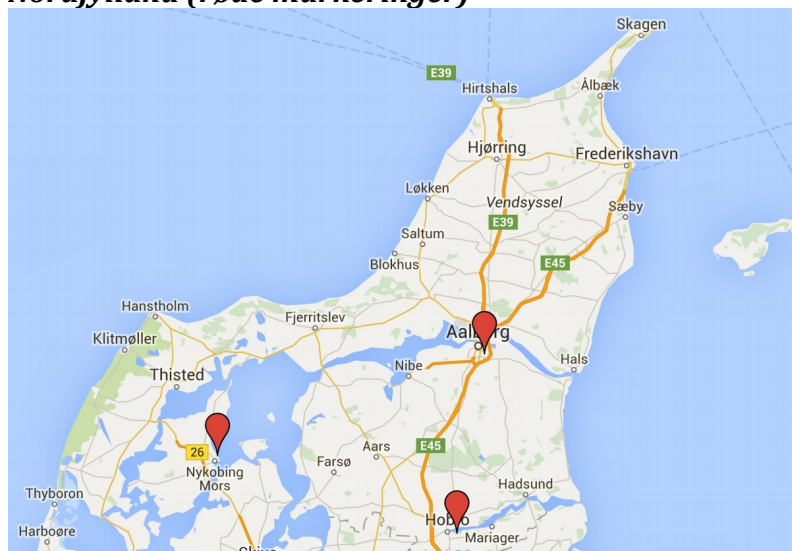
I besvarelsen af Socialstyrelsens opfølgende spørgsmål til kommunernes afrapportering på den centrale udmelding bekræfter kommunerne i Region Nordjylland, at de tre tilbud leverer ydelser på et højt specialiseret niveau, jf. den centrale udmelding.

Tabel 2: Højt specialiserede tilbud inden for Region Nordjylland

Tilbud	Driftsherre	Målgruppe	Juridisk grundlag	Antal pladser
Neurocenter Østerskoven	Selvejende tilbud med driftsoverenskomst med Region Nordjylland	Unge og voksne med en medfødt eller erhvervet hjerneskade	Serviceoven § 67, § 102 og § 107	24 pladser
Rehabiliteringscenter Strandgården	Region Nordjylland	Unge og voksne med svær til meget svær erhvervet hjerneskade	Serviceoven § 107	10 pladser
Hjerneskadecenter Nordjylland	Aalborg Kommune	Børn og voksne med erhvervet hjerneskade	Lov om specialundervisning for voksne Serviceoven Lov om aktiv beskæftigelsesindsats Lov om aktiv socialpolitik Lov om folkeskolen	Ambulant tilbud

Kommunerne i regionen anvender som udgangspunkt de tre højt specialiserede tilbud, der ligger i regionen. Se tilbuddenes geografiske beliggenhed under billede 1.

Billede 1: Geografisk fordeling af højt specialiserede tilbud i Region Nordjylland (røde markeringer)

Én kommune har i et enkelt tilfælde benyttet sig af Vejle fjord Rehabilitering, som ligger i Region Midtjylland.

Kommunerne i andre regioner anvender to af de højt specialiserede tilbud i Region Nordjylland, se tabel 3.

Tabel 3: Andre kommuners anvendelse af højt specialiserede tilbud i Region Nordjylland

Tilbud	Anvendes af kommuner i
Neurocenter Østerskoven	Region Midtjylland
Rehabiliteringscenter Strandgården	Region Syddanmark

Af afrapporteringen fremgår det, at der er sager, hvor kommunerne ud fra en helhedsbetragtning vurderer, at det ikke er aktuelt at anvende de højt specialiserede døgntilbud. Målgruppen modtager i disse tilfælde et intensivt rehabiliteringstilbud tæt på hjemmet eller i hjemmet, som et alternativ til et døgnophold på et af de højt specialiserede døgnrehabiliteringstilbud. Der sammensættes en anden relevant indsats, der oftest tager udgangspunkt i den enkelte kommunes egne indsatser til målgruppen. Nogle af ydelserne i denne indsats kan leveres af de højt specialiserede tilbud.

Eventuelle udfordringer i forhold til at sikre det nødvendige udbud af højt specialiserede indsatser og tilbud

Kommunerne i Region Nordjylland afrapporterer, at der ikke er udfordringer med at sikre det fornødne udbud af højt specialiserede indsatser og tilbud.

Det afrapporteres, at kommunerne i regionen efterspørger nærhed og lokal forankring af indsatserne. I besvarelsen af Socialstyrelsens opfølgende spørgsmål til afrapporteringen angiver kommunerne i Region Nordjylland, at de fremadrettet vil imødekomme efterspørgslen efter nærhed og lokal forankring, herunder sikre at borgere i målgruppen har adgang til en højt specialiseret indsats, på samme måde som hidtil. Det vil sige, dels ved at anvende højt specialiserede ambulante og matrikelløse indsatser i det omfang det efterspørges, og dels ved at sammensætte intensive rehabiliteringstilbud tæt på eller i borgerens hjem. I besvarelsen fremgår det, at dette ofte vil være ydelser, der rekvireres fra kommunernes egen tilbudsvifte af ydelser på avanceret niveau, om end nogle af ydelserne kan leveres fra de højt specialiserede tilbud, hvor de indgår som et delelement af borgerens samlede rehabiliteringsindsats.

Af afrapporteringen fremgår det, at der pågår en særskilt drøftelse af det fremtidige driftsgrundlag for Hjerneskadecenter Nordjylland og Rehabiliteringscenter Strandgården. I kommunernes besvarelse af Socialstyrelsens opfølgende spørgsmål fremgår det, at i forhold til Hjerneskadecenter Nordjylland bestod bekymringen i, at kommunernes forventninger til deres forbrug i 2016 viste en vigende efterspørgsel. På den baggrund vurderede Aalborg Kommune som driftsherre, at det var svært at opretholde driftsgrundlaget. Som følge heraf blev der den 2. november 2015 indgået en aftale i KKR Nordjylland, som indeholder en fireårig finansieringsaftale for Hjerneskadecenter Nordjylland. Finansieringsaftalen sikrer, at Hjerneskadecenter Nordjylland har det nødvendige driftsbudget til at bibeholde tilbuddet i sin nuværende form. I tillæg hertil pågår en tæt og løbende dialog mellem driftsherre og myndighed i forhold til løbende tilpasning af tilbudsviften i forhold til efterspørgslen.

Kommunerne har i forhold til Rehabiliteringscenter Strandgården meldt ind, at bekymringen bestod i, at der i perioder var underbelægning på tilbuddet. Der blev på et møde i Den Administrative Styregruppe på det specialiserede social- og specialundervisningsområde den 17. august 2015 besluttet at nedsætte et aftagerpanel for Rehabiliteringscenter Strandgården. Aftagerpanelet skal sikre en tæt dialog mellem myndighed og driftsherre og dermed sikre en målrettet og behovsorienteret udvikling af tilbuddet samt sikre rammerne for en åben og uformel dialog om de fælles udfordringer, der er i forhold til tilbuddet. Panelet skal samtidig danne platform for at skabe de rigtige løsninger til gavn for den enkelte borger og videreudvikle den faglige indsats, således at tilbuddets ydelser imødekommer kommunernes behov for ydelser – både hvad angår form og indhold.

Kommunerne i regionen har i juni 2016 meddelt, at de ikke har planer om en reorganisering af hverken Hjerneskadecenter Nordjylland eller Rehabiliteringscenter Strandgården. De nordjyske kommuner vurderer, at der på nuværende tidspunkt er et hensigtsmæssigt driftsgrundlag på de omtalte tilbud. Udviklingen overvåges tæt, dels af de respektive driftsherrer og dels gennem en øget bevågenhed fra styregruppen i regionen.

Kommunernes tilrettelæggelse og koordination af de højt specialiserede indsatser og tilbud

Af afrapporteringen fremgår det, at tilrettelæggelsen og koordinationen af de højt specialiserede tilbud og indsatser som udgangspunkt varetages gennem rammeaftalerne. Rammeaftalerne suppleres af et forstærket samarbejde om rammeaftalens mest specialiserede tilbud, herunder de højt specialiserede tilbud til borgere med kompleks erhvervet hjerneskade.

De tre højt specialiserede tilbud indgår alle i det forstærkede samarbejde.

Det forstærkede samarbejde indebærer blandt andet:

- Et beskyttet konkurrencevilkår, hvor de øvrige kommuner i regionen forpligter sig til ikke at oprette tilbud med samme indhold
- En systematisk, formaliseret og forpligtende dialog, hvor kommunerne og tilbuddene indgår i en løbende dialog om tilbuddenes faglige og økonomiske bæredygtighed
- En tidlig, fælles indsats, hvor driftsherren er forpligtet til tidligt at gøre opmærksom på eventuelle vanskeligheder i tilbuddets faglige og økonomiske bæredygtighed. Kommunerne er forpligtet på at indgå tæt dialog om mulige løsninger

4.1.1 Socialstyrelsens vurdering af tilbudsstrukturen i Region Nordjylland

På baggrund af de nordjyske kommuners afrapportering på den centrale udmelding har Socialstyrelsen kortlagt, at tilbudsstrukturen til voksne med kompleks erhvervet hjerneskade i Region Nordjylland er kendetegnet ved at:

- Kommunerne har i 2013 og 2014 anvendt tre højt specialiserede tilbud, der er placeret i egen region, til ca. 67 voksne med kompleks erhvervet hjerneskade.
- Der er et befolkningsunderlag på 156.646 personer over 18 år pr. højt specialiseret tilbud.
- For den samlede befolkning i Region Nordjylland er der et befolkningsunderlag på 195.166 personer pr. højt specialiseret tilbud.
- Der er en geografisk spredning af de tre højt specialiserede tilbud i regionen.
- Et af de afrapporterede tilbud i Region Nordjylland - Hjerneskadecenter Nordjylland - er VISO-leverandør.
- Kommunerne anvender ikke tilbud i andre regioner, dog er Vejlefjord Rehabilitering anvendt i et meget lille omfang.
- Kommunerne sammensætter matrikelløse indsatser til målgruppen.

- Kommunerne har via rammeaftalen indgået et forstærket samarbejde, der understøtter tilrettelæggelsen og koordinationen i forhold til målgruppen på tværs af kommunerne.

Socialstyrelsen vurderer på den baggrund, at kommunerne i Region Nordjylland i deres afrapportering beskriver en tilstrækkelig løsning i forhold til det fornødne udbud af højt specialiserede tilbud og indsatser til voksne med kompleks erhvervet hjerneskade - og i forhold til, at der er den fornødne koordination og planlægning på tværs af kommunerne i regionen.

4.2 Kommunerne i Region Midtjylland

Målgruppen

Kommunerne i Region Midtjylland angiver i afrapporteringen 134 borgere i målgruppen.

I afrapporteringen angives, at alle midtjyske kommuner i et eller andet omfang følger udviklingen i målgruppen. Denne monitorering handler dog alene om den generelle udvikling i antallet af borgere med erhvervet hjerneskade, og ikke borgere med kompleks erhvervet hjerneskade specifikt.

Højt specialiserede indsatser og tilbud

Kommunerne i Region Midtjylland afrapporterer, at de i 2013 og 2014 har anvendt syv højt specialiserede tilbud i regionen, der kan imødekomme de funktionsnedsættelser, som voksne med kompleks erhvervet hjerneskade kan have, se tabel 4. Af tabel 4 fremgår også tilbuddenes juridiske grundlag og antal pladser på tilbuddene i alt.

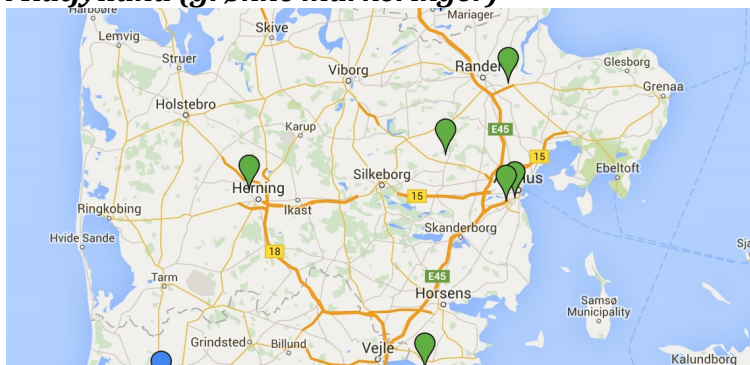
Tabel 4: Højt specialiserede tilbud inden for Region Midtjylland

Tilbud	Driftsherre	Målgruppe	Juridisk grundlag	Antal pladser
Hjerneskade-centret Aarhus	Aarhus Kommune	Voksne over 18 år med erhvervet hjerneskade	Serviceoven § 85 Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats § 32, stk. 1	Ambulant tilbud
Bytoften, Bo- og Aktivitetscenter	Herning Kommune	Voksne 18-65 år med et fysisk handicap og/eller med en senhjerneskade	Serviceoven § 83, § 85 og almenboligloven § 105	36 pladser
			Serviceoven § 104	79 pladser
			Serviceoven § 107	6 pladser
Tagdækkervej, Bo-, Rehabiliterings- og Aktivitets-tilbud	Region Midtjylland	Voksne over 18 år med erhvervet hjerneskade og/eller fysiske funktionsnedsættelser	Serviceoven §§ 83-87	18 pladser
			Serviceoven § 104	22 pladser
			Serviceoven § 107	6 pladser

Tilbud	Driftsherre	Målgruppe	Juridisk grundlag	Antal pladser
Høskoven, Trænings-, Bo- og Aktivitets-hus	Region Midtjylland	Voksne over 18 år med erhvervet hjerneskade og/eller fysiske funktionsnedsættelser	Serviceoven §§ 83-87	27 pladser
			Serviceoven § 104	56 pladser
			Serviceoven § 107 og § 108	1 plads
Svalevej, Botilbud og Rehabilitering	Region Midtjylland	Voksne over 18 år med erhvervet hjerneskade og/eller fysiske funktionsnedsættelser	Serviceoven §§ 83-87	33 pladser
			Serviceoven § 104	33 pladser
Vejlefjord Rehabilitering	Vejlefjord Fonden	Voksne med erhvervet hjerneskade	Sundhedsloven § 79 og § 140	20 pladser
Ny Fjordbo	Vejlefjord Fonden	Unge 15-40 år med en hjerneskade	Serviceoven § 66 stk. 5 og § 107	16 pladser

Kommunerne i regionen anvender som udgangspunkt de syv højt specialiserede tilbud, der ligger i regionen. Se tilbuddenes geografiske beliggenhed under billede 2.

Billede 2: Geografisk fordeling af højt specialiserede tilbud i Region Midtjylland (grønne markeringer)

I besvarelsen af Socialstyrelsens opfølgende spørgsmål til de midtjyske kommuners afrapporteringer angiver kommunerne, at de ikke oplever problemer i forhold til, at de afrapporterede tilbud har det tilstrækkelige volumen i antal borgere for at kunne opretholde en højt specialiseret indsats.

Kommunerne afrapporterer også, at der anvendes to højt specialiserede tilbud uden for regionen, se tabel 5.

Tabel 5: Anvendelse af højt specialiserede tilbud uden for Region Midtjylland

Tilbud	Driftsherre (beliggenhedsregion)
Neurocenter Østerskoven	Selvejende tilbud (Region Nordjylland)
Lunden, Bo- og Genoptræningscenter	Varde Kommune (Region Syddanmark)

Kommunerne i de andre regioner anvender fire tilbud, der ligger i Region Midtjylland, se tabel 6.

Tabel 6: Andre kommuners anvendelse af højt specialiserede tilbud i Region Midtjylland

Tilbud	Anvendes af kommuner i
Tagdækkervej, Bo-, Rehabiliterings- og Aktivitetstilbud	Region Syddanmark
Svalevej, Botilbud og Rehabilitering	Region Syddanmark
Vejlefjord Rehabilitering, herunder Ny Fjordbo	Region Nordjylland (i en enkelt sag) Region Syddanmark Region Sjælland Region Hovedstaden

Kommunerne i Region Midtjylland afrapporterer, at der siden strukturreformen i 2007 er sket en udvikling mod i højere grad at iværksætte højt specialiserede indsatser med udgangspunkt i borgerens hjem. 11 ud af 19 midtjyske kommuner anvender sådanne matrikelløse tilbud, typisk i form af hjerneskadeteams. Syv kommuner har afrapporteret, at det enten ikke har været relevant at anvende matrikelløse indsatser, eller at målgruppen i pågældende kommuner er så lille, at kommunerne køber de højt specialiserede indsatser i andre kommuner. Én kommune har ikke besvaret spørgsmålet.

I besvarelsen af de opfølgende spørgsmål angiver kommunerne i Region Midtjylland, at flertallet af de kommuner, der anvender matrikelløse indsatser, har etableret disse i tværfaglige teams bestående af fx jobkonsulenter, speciallærere, ergo- og fysioterapeuter, socialrådgivere, hjerneskadekoordinatore, sygeplejersker og social- og sundhedsassistenter, hvor fagpersonerne har neurofaglige kompetencer. Flertallet af kommunerne har også tilknyttet ekspertise fra logopædagog, neuropsykolog, neurolog, synskonsulent, bandagist m.v., når det er blevet vurderet hensigtsmæssigt.

De midtjyske kommuner angiver også, at de enkelte *del*indsatser i et samlet matrikelløst rehabiliteringsforløb kan leveres på såvel avanceret som højt specialiseret niveau afhængig af en vurdering af borgerens behov og ønsker. Således kan en række af *del*indsatserne i en matrikelløs indsats godt være leveret på avanceret niveau, typisk i regi af kommunernes egne indsatser og tilbud, mens andre er leveret på højt specialiseret niveau. Eksempelvis kan en borger godt modtage beskæftigelsesrettede indsatser i regi af kommunens jobcenter, som ikke nødvendigvis foregår på højt specialiseret niveau, samtidig med en eller flere sociale *del*indsatser leveres på et højt specialiseret niveau.

På den baggrund er det de midtjyske kommuners vurdering, at kommunernes matrikelløse indsatser på det sociale område indeholder både højt specialiserede og mindre specialiserede *del*indsatser.

Eventuelle udfordringer i forhold til at sikre det nødvendige udbud af højt specialiserede indsatser og tilbud

Kommunerne i Region Midtjylland afrapporterer, at der ikke er udfordringer med at sikre det nødvendige udbud af højt specialiserede indsatser og tilbud.

Flere midtjyske kommuner har angivet, at de oplever vanskeligheder med at finde egnede tilbud til borgere med komorbiditet, fx hjerneskade kombineret

med psykiatrisk diagnose og/eller misbrug. I forlængelse heraf har Socialstyrelsen konstateret, at Specialområdet Hjerneskode i Region Midtjylland lukker afdelingen Elbækvej ved Horsens på grund af manglende efterspørgsel. Elbækvej varetager indsatser til voksne med erhvervet hjerneskode og andre komplekse problemstillinger.

I besvarelsen af Socialstyrelsens opfølgende spørgsmål på afrapporteringen angiver kommunerne i Region Midtjylland, at kommunerne finder løsninger til borgere med komorbiditet via skræddersyede tilbud eller regionale tilbud. Det oplyses endvidere, at opretholdelsen af Elbækvej ikke ville kunne afhjælpe efterspørgslen efter egnede tilbud, idet Elbækvej ikke ydede specialiseret rehabilitering efter genoptræningsplaner. Kommunerne vil i forbindelse med udarbejdelsen af rammeaftalen 2018 have særligt fokus på udfordringer i forhold til borgere med komorbiditet og/eller misbrug.

Kommunernes tilrettelæggelse og koordination af de højt specialiserede indsatser og tilbud

Tilrettelæggelsen og koordinationen af de højt specialiserede indsatser og tilbud varetages gennem rammeaftalerne samt i regi af hjerneskaedesamrådene. Hjerneskaedesamrådene på henholdsvis børne- og voksenområdet er oprettet af de midtjyske kommuner og Region Midtjylland i 2008.

Hertil kommer, at cirka halvdelen af de midtjyske kommuner har samarbejdsaftaler omkring målgruppen. De fleste samarbejdsaftaler vedrører kommunikations- og synsområdet og er indgået med følgende tilbud (driftsherre i parentes):

- Institut for Kommunikation og Handicap (Region Midtjylland)
- Center for Kommunikation og Undervisning (Skive og Viborg kommuner)
- Center for Syn og Hjælpemidler (Aarhus Kommune)
- Center for Kommunikation (Herning Kommune)

4.2.1 Socialstyrelsens vurdering af tilbudsstrukturen i Region Midtjylland

På baggrund af de midtjyske kommuners afrapportering på den centrale udmelding har Socialstyrelsen kortlagt, at tilbudsstrukturen til voksne med kompleks erhvervet hjerneskode i Region Midtjylland er kendetegnet ved at:

- Kommunerne har i 2013 og 2014 anvendt syv højt specialiserede tilbud, der er placeret i egen region, og fire tilbud uden for regionen til ca. 134 voksne med kompleks erhvervet hjerneskode.
- Der er et befolkningsunderlag på 145.647 personer over 18 år pr. højt specialiseret tilbud.
- For den samlede befolkning i Region Midtjylland er der et befolkningsunderlag på 184.758 personer pr. højt specialiseret tilbud.
- Der er en geografisk spredning af de syv højt specialiserede tilbud i regionen.

- Et af de afrapporterede tilbud i Region Midtjylland, Vejlefjord Rehabilitering, er VISO-leverandør.
- Vejlefjord Rehabilitering anvendes også af kommunerne i de øvrige regioner.
- Kommunerne anvender to tilbud uden for egen region- ét i hver af de to naboregioner - Region Nordjylland og Region Syddanmark.
- Kommunerne sammensætter matrikelløse indsatser til målgruppen.
- Kommunerne varetager tilrettelæggelsen og koordineringen af de højt specialiserede tilbud og indsatser gennem rammeaftalerne og i regi af hjerneskadesamrådene. Cirka halvdelen af kommunerne har samarbejdsaftaler omkring målgruppen.

Socialstyrelsen vurderer på den baggrund, at kommunerne i Region Midtjylland i deres afrapportering beskriver en tilstrækkelig løsning i forhold til det fornødne udbud af højt specialiserede tilbud og indsatser til voksne med kompleks erhvervet hjerneskade - og i forhold til, at der er den fornødne koordination og planlægning på tværs af kommunerne i regionen.

4.3 Kommunerne i Region Syddanmark

Målgruppen

Kommunerne i Region Syddanmark angiver i afrapporteringen 188 borgere i målgruppen.

Kommunerne i Region Syddanmark følger ikke specifikt borgere med kompleks erhvervet hjerneskade, men følger udviklingen på hjerneskadeområdet generelt.

Højt specialiserede indsatser og tilbud

Kommunerne i Region Syddanmark afrapporterer, at de i 2013 og 2014 har anvendt otte højt specialiserede tilbud i regionen, der kan imødekomme de funktionsnedsættelser, som voksne med kompleks erhvervet hjerneskade kan have, se tabel 7. Af tabel 7 fremgår også tilbuddenes juridiske grundlag og antal pladser på tilbuddene i alt.

Tabel 7: Højt specialiserede tilbud inden for Region Syddanmark

Tilbud	Driftsherre	Målgruppe	Juridisk grundlag	Antal pladser
Center for Hjerneskade - Kingstrup	Region Syddanmark*	Voksne over 18 år, som har fået en akut ikke fremadskridende hjerneskade som ung eller voksen.	ServiceLOVEN § 104	12 pladser
			ServiceLOVEN § 108	16 pladser

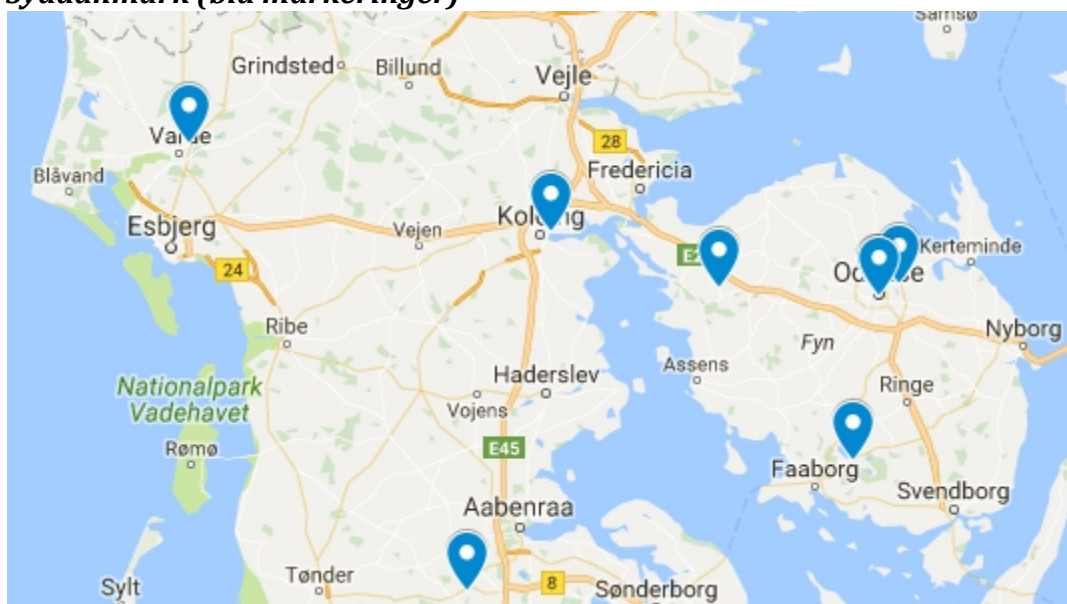
Tilbud	Driftsherre	Målgruppe	Juridisk grundlag	Antal pladser
Center for Hjerneskade - Kolding	Region Syddanmark, Kolding**	Voksne over 18 år med erhvervet hjerneskade	Serviceoven § 104	10 pladser
			Serviceoven § 108	27 pladser
Hjerneskade-rådgivningen	Odense Kommune	Borgere, som efter 2-årsalderen akut har pådraget sig en varig, ikke fremadskridende hjerneskade	Serviceoven §§ 10-12 og § 34	Ambulant tilbud
Bjerggårds-haven	Odense Kommune	Voksne 18-65 år med erhvervet hjerneskade	Serviceoven § 104	27 pladser
			Serviceoven § 107	6 pladser
			Almenboligloven § 105	10 pladser
Lunden	Varde Kommune	Voksne over 18 år med erhvervet hjerneskade	Serviceoven § 104	10 pladser
			Serviceoven § 107	8 pladser
			Serviceoven § 108	3 pladser
			Almenboligloven § 105	20 pladser
Hjernecenter Syd	Aabenraa Kommune	Voksne over 18 år med erhvervet hjerneskade	Serviceoven § 107	8 pladser (oprettes efter behov)
			Almenboligloven § 105	30 pladser
Solskrænten	Faaborg-Midtfyn Kommune	Voksne over 18 år med erhvervet hjerneskade og voksne over 18 år med udadretterende adfærd	Serviceoven § 107	8 pladser
			Serviceoven § 108	31 pladser
Hjerneskade-centeret	Odense Kommune	Voksne over 18 år med erhvervet hjerneskade	Serviceoven § 102 Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats § 32, stk. 1	13 pladser

*Center for Hjerneskade - Kingstrup indgår i Socialcenter Lillebælt sammen med Syrenparken og Egely pr. 1. januar 2017.

**Kolding Kommune har overtaget tilbuddet pr. 1. januar 2017.

Kommunerne i regionen anvender som udgangspunkt de otte højt specialiserede tilbud, der ligger i regionen. Se tilbuddenes geografiske beliggenhed under billede 3.

Billede 3: Geografisk fordeling af højt specialiserede tilbud i Region Syddanmark (blå markeringer)

Kommunerne i regionen har angivet, at de anvender nedenstående fire højt specialiserede tilbud uden for regionen, se tabel 8. Som det fremgår af oversigten, anvendes primært tilbud i naboregionen, Region Midtjylland.

Tabel 8: Anvendelse af højt specialiserede tilbud uden for Region Syddanmark

Tilbud	Driftsherre (beliggenhedsregion)
Tagdækkervej, Bo-, Rehabiliterings- og Aktivitetstilbud	Region Midtjylland (Region Midtjylland)
Vejlefjord Rehabilitering	Vejlefjord Fonden (Region Midtjylland)
Svalevej, Botilbud og Rehabilitering	Region Midtjylland (Region Midtjylland)
Rehabiliteringscenter Strandgården	Region Nordjylland (Region Nordjylland)

Kommunerne i Region Midtjylland anvender som de eneste et højt specialiseret tilbud i Region Syddanmark, se tabel 9.

Tabel 9: Andre kommuners anvendelse af højt specialiserede tilbud i Region Syddanmark

Tilbud	Anvendes af kommuner i
Lunden, Bo- og Genoptræningscenter	Region Midtjylland

Ud over ovenstående tilbud afrapporterer kommunerne i Region Syddanmark, at de anvender en lang række matrikelløse tilbud med henblik på, at borgeren kan forblive i nærmiljøet. I forbindelse med Socialstyrelsens yderligere dialog med kommunerne i Region Syddanmark uddyber kommunerne, at et matrikelløst tilbud til målgruppen sammensættes således, at det understøtter borgeren på den bedst mulige måde. Kommunerne understreger, at det ikke er muligt at løse en konkret, individuel, matrikelløs opgave uden en stor tværfaglig indsats. De matrikelløse tilbud i Syddanmark opbygges omkring den enkelte borger og tager

udgangspunkt i den enkelte borgers problemstillinger. Tilbuddet vil for en kortere eller længere periode være knyttet op på et højt specialiseret tilbud.

Eventuelle udfordringer i forhold til at sikre det nødvendige udbud af højt specialiserede indsatser og tilbud

Kommunerne i Region Syddanmark afrapporterer, at der ikke er udfordringer med at sikre det nødvendige udbud af højt specialiserede indsatser og tilbud.

Herudover fremhæver afrapporteringen en række opmærksomhedspunkter i forhold til at sikre udbuddet af højt specialiserede tilbud, herunder blandt andet et behov for i højere grad at arbejde med kompetenceudvikling og vidensdeling på tværs af kommunegrænser.

I besvarelsen af de opfølgende spørgsmål angiver kommunerne i Region Syddanmark, at der er iværksat en række tiltag for at imødekomme udfordringerne i forhold til forsyningsikkerheden fremadrettet, blandt andet:

- Samarbejde på kommunikationsområdet
- Implementering af ny type arbejdsrehabilitering for målgruppen
- Samarbejde omkring unge 18-25 årige

Tiltagene skal hovedsageligt imødegå, at der ikke er ventetider på tilbud, og at der samarbejdes på tværs af forvaltninger og fagligheder med henblik på at give borgerne et koordineret, kvalificeret tilbud.

Kommunernes tilrettelæggelse og koordination af de højt specialiserede indsatser og tilbud

Tilrettelæggelsen og koordinationen af de højt specialiserede indsatser og tilbud varetages gennem samarbejdsaftaler såvel som gennem rammeaftalerne og et tæt samarbejde i regi af Socialdirektørforum i Syddanmark². 15 ud af 22 syddanske kommuner har samarbejdsaftaler.

I besvarelsen af de opfølgende spørgsmål angiver kommunerne i Region Syddanmark, at det ikke har betydning for muligheden for at anvende et højt specialiseret tilbud, om en kommune har indgået en samarbejdsaftale eller ej.

4.3.1 Socialstyrelsens vurdering af tilbudsstrukturen i Region Syddanmark

På baggrund af de syddanske kommuners afrapportering på den centrale udmelding har Socialstyrelsen kortlagt, at tilbudsstrukturen til voksne med kompleks erhvervet hjerneskade i Region Syddanmark er kendetegnet ved at:

- Kommunerne har i 2013 og 2014 anvendt otte højt specialiserede tilbud, der er placeret i egen region, og fire tilbud uden for regionen til ca. 188 voksne med kompleks erhvervet hjerneskade.

---

² Med henblik på at kommunerne skal tage større ansvar for samarbejdet om udviklingen af det specialiserede socialområde, har kredsens af kommunaldirektører i Region Syddanmark nedsat et Socialdirektørforum med de 22 kommuner i regionen. Formålet med Socialdirektørforum er at følge og kvalificere den faglige og økonomiske udvikling på det specialiserede sociale område og tage initiativer, som kan kvalificere udviklingen generelt, herunder styringsaftalen og udviklingsstrategien i regi af rammeaftalerne.

- Der er et befolkningsunderlag på 120.324 personer over 18 år pr. højt specialiseret tilbud.
- For den samlede befolkning i Region Syddanmark er der et befolkningsunderlag på 151.471 personer pr. højt specialiseret tilbud.
- Der er en geografisk spredning af de otte højt specialiserede tilbud i regionen.
- Et af de afrapporterede tilbud i Region Syddanmark – Hjerneskerådgivning - er VISO-leverandør.
- Kommunerne anvender fire tilbud uden for egen region – primært i naboregionen, Region Midtjylland, men også et tilbud i Region Nordjylland.
- Kommunerne sammensætter matrikelløse indsatser til målgruppen.
- Kommunernes tilrettelæggelse og koordination varetages gennem samarbejdsaftaler, gennem rammeaftalerne og et tæt samarbejde i regi af Socialdirektørforum i Syddanmark.

Socialstyrelsen vurderer på den baggrund, at kommunerne i Region Syddanmark i deres afrapportering beskriver en tilstrækkelig løsning i forhold til det fornødne udbud af højt specialiserede tilbud og indsatser til voksne med kompleks erhvervet hjerneskade - og i forhold til, at der er den fornødne koordination og planlægning på tværs af kommunerne i regionen.

4.4 Kommunerne i Region Sjælland

Målgruppen

Kommunerne i Region Sjælland angiver i afrapporteringen 104-110 borgere i målgruppen.

I afrapporteringen fremgår, at de sjællandske kommuner følger udviklingen i målgruppen på forskellig vis og i forskelligt omfang. Der er ikke noget ensartet registreringssystem, og nogle kommuner registrerer ikke. Samtlige sjællandske kommuner har dog planer for eller har allerede iværksat tiltag/løsninger, hvor de kan følge op på udviklingen.

Højt specialiserede indsatser og tilbud

Kommunerne i Region Sjælland afrapporterer, at de i 2013 og 2014 har anvendt syv højt specialiserede tilbud i regionen, der kan imødekomme de funktionsnedsættelser, som voksne med kompleks erhvervet hjerneskade kan have, se tabel 10. Af tabel 10 fremgår også tilbuddenes juridiske grundlag og antal pladser på tilbuddene i alt.

Tabel 10: Højt specialiserede tilbud inden for Region Sjælland

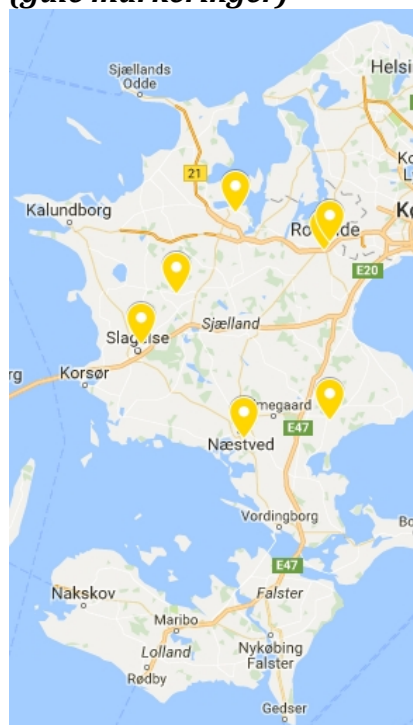
Tilbud	Driftsherre	Målgruppe	Juridisk grundlag	Antal pladser
Kildebo – Center for Neurorehabilitering	Faxe Kommune	Voksne over 18 år med erhvervet hjerneskade	Serviceoven § 107	8 pladser
BOMI	Selvejende tilbud	Borgere med erhvervet hjerneskade	Serviceoven § 10, § 12, § 85 og § 102 Sundhedsloven § 140 Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats § 32 og § 74	Ambulant tilbud
Kurhus – Center for Neurorehabilitering	Selvejende tilbud	Voksne med erhvervet hjerneskade	Sundhedsloven § 140	18 pladser
VISP	Næstved Kommune	Borgere med erhvervet hjerneskade - delmålgruppe	Serviceoven § 112 og § 113 Lov om specialundervisning for voksne	Ambulant tilbud
CSU Holbæk	Holbæk Kommune	Borgere med erhvervet hjerneskade - delmålgruppe	Serviceoven § 112 og § 113 Lov om specialundervisning for voksne	Ambulant tilbud
CSU Slagelse	Slagelse Kommune	Borgere med erhvervet hjerneskade - delmålgruppe	Serviceoven § 112 og § 113 Lov om specialundervisning for voksne	Ambulant tilbud
Specialcenter Roskilde	Roskilde Kommune	Borgere med erhvervet hjerneskade - delmålgruppe	Serviceoven § 112 og § 113 Lov om specialundervisning for voksne	Ambulant tilbud

Af ovenstående tilbud afrapporteres Kildebo, BOMI og Kurhus til at være de højst specialiserede tilbud til målgruppen. I besvarelsen af Socialstyrelsens opfølgende spørgsmål til kommunernes afrapportering angiver kommunerne, at de afrapporterede kommunikationscentre er i stand til at levere specialiserede ydelser i konkrete sammenhænge og har en vigtig rolle i sammensætning af tilbud og forløb. Kommunikationscentrene løfter opgaven på et højt specialiseret niveau inden for specifikke opgaver. Kommunerne i Region Sjælland understreger, at kommunikationscentrenes organisering er historisk betinget, da de er tidligere amtsinstitutioner og sikrer en geografisk spredt adgang til ydelserne. Kommunikationscentrene leverer delydelser af højt specialiserede indsatser lokalt tæt på borgeren og arbejder tæt sammen.

I besvarelsen af Socialstyrelsens opfølgende spørgsmål fremgår, at de sjællandske kommuner vurderer, at der er et tilstrækkeligt volumen i antal borgere i tilbuddene til at kunne opretholde en højt specialiseret indsats.

Kommunerne i regionen anvender som udgangspunkt de syv højt specialiserede tilbud, der ligger i regionen. Se tilbuddenes geografiske beliggenhed under billede 4.

Billede 4: Geografisk fordeling af højt specialiserede tilbud i Region Sjælland (gule markeringer)

Kommunerne i Region Sjælland har i 2013 og 2014 anvendt tre højt specialiserede tilbud uden for regionen, se tabel 11.

Tabel 11: Anvendelse af højt specialiserede tilbud uden for Region Sjælland

Tilbud	Driftsherre (beliggenhedsregion)
Center for Hjerneskade	Region Hovedstaden (Region Hovedstaden)
Institut for Blinde og Svagsynede – IBOS	Københavns Kommune (Region Hovedstaden)
Vejlefjord Rehabilitering	Vejlefjord Fonden (Region Midtjylland)

Kommunerne i Region Hovedstaden anvender tre af de højt specialiserede tilbud, der ligger i Region Sjælland, se tabel 12.

Tabel 12: Andre kommuners anvendelse af højt specialiserede tilbud i Region Sjælland

Tilbud	Anvendes af kommuner i
Kurhus – Center for Neurorehabilitering	Region Hovedstaden
Kildebo – Center for Neurorehabilitering	Region Hovedstaden
BOMI	Region Hovedstaden

Kommunerne i Region Sjælland afrapporterer, at kun få kommuner sammensætter højt specialiserede matrikelløse tilbud. I forhold til de matrikelløse tilbud uddyber kommunerne i svaret på Socialstyrelsens opfølgende spørgsmål, at borgerne modtager højt specialiserede ambulante indsatser blandt andet via kommunikationscentrene og BOMI, som leverer rehabilitering tilrettelagt som individuelle løsninger.

Eventuelle udfordringer i forhold til at sikre det nødvendige udbud af højt specialiserede indsatser og tilbud

Kommunerne i Region Sjælland afrapporterer overordnet, at de er i stand til at sikre det nødvendige udbud af højt specialiserede indsatser og tilbud.

Kommunerne i Region Sjælland afrapporterer, at omkring halvdelen af kommunerne ikke oplever udfordringer med at sikre det nødvendige udbud af højt specialiserede indsatser og tilbud.

Nogle af de udfordringer, som de øvrige kommuner nævner, er bl.a. en bekymring for, om tilbuddene kan få vanskeligt ved at opretholde den nødvendige faglighed, bevare antallet af pladser samt sikre en økonomisk bæredygtighed. I besvarelsen af de opfølgende spørgsmål præciserer de sjællandske kommuner, at de derfor er opmærksomme på, at udviklingen af tilbuddene skal fortsættes.

Der afrapporteres, at mindre kommuner på grund af deres størrelse har svært ved selv at etablere de tilbud, der efterspørges. Socialstyrelsen har over for kommunerne i Region Sjælland bemærket, at det ikke er forventeligt, at hver enkelt kommune etablerer højt specialiserede tilbud til målgruppen, men fx tilbyder højt specialiserede indsatser gennem tværkommunale og -regionale samarbejder. Dette skal samtidig sikre det tilstrækkelige volumen i antal borgere for at kunne opretholde og udvikle et højt specialiseringsniveau. I besvarelsen af de opfølgende spørgsmål uddyber kommunerne i Region Sjælland, at kommuner, som oplever problemer med forsyningen i egen kommune, kan løse disse ved at tilkøbe ydelser på enten Kildebo, BOMI, Kurhus eller kommunikationscentrene.

Kommunernes tilrettelæggelse og koordination af de højt specialiserede indsatser og tilbud

Tilrettelæggelsen og koordinationen af de højt specialiserede indsatser og tilbud varetages gennem rammeaftalerne samt i K17 regi. K17 består af kommunaldirektører fra de 17 sjællandske kommuner. I besvarelsen af de opfølgende spørgsmål angiver kommunerne i Region Sjælland, at der i regi af rammeaftalesamarbejdet er en særlig opmærksomhed på de mest specialiserede tilbud, herunder Kildebo og BOMI, og der som led i styringsaftalen er etableret en taskforceprocedure med henblik på at sikre de mest specialiserede tilbud.

Herudover samarbejdes i tværkommunale projekter, og der er etableret samarbejds- og dialogmøder på tværs af kommunerne. I besvarelsen af de opfølgende spørgsmål anfører de sjællandske kommuner, at der bl.a. er indgået samarbejdsaftaler med BOMI og Kildebo, samt abonnementsaftaler med kommunikationscentrene. Nogle kommuner deltager i forventnings-

afstemningsmøder med andre deltagende kommuner i rammeaftaleregi. En kommune deltager i et formaliseret samarbejde med fire kommuner i København Syd. Fire andre kommuner har indgået et indbyrdes samarbejde, og endelig samarbejder de kommunale hjerneskadekoordinatorer på tværs. Der er hjerneskadekoordinatorer i 15 ud af 17 sjællandske kommuner.

4.4.1 Socialstyrelsens vurdering af tilbudsstrukturen i Region Sjælland

På baggrund af de sjællandske kommuners afrapportering på den centrale udmelding har Socialstyrelsen kortlagt, at tilbudsstrukturen til voksne med kompleks erhvervet hjerneskade i Region Sjælland er kendetegnet ved at:

- Kommunerne har i 2013 og 2014 anvendt syv højt specialiserede tilbud, der er placeret i egen region, og fire tilbud uden for regionen til ca. 104-110 voksne med kompleks erhvervet hjerneskade.
- Der er et befolkningsunderlag på 94.200 personer over 18 år pr. højt specialiseret tilbud.
- For den samlede befolkning i Region Sjælland er der et befolkningsunderlag på 118.214 personer pr. højt specialiseret tilbud.
- Der er en geografisk spredning af de syv højt specialiserede tilbud i regionen.
- Et af de afrapporterede tilbud i Region Sjælland – BOMI - er VISO-leverandør.
- Kommunerne anvender fire tilbud uden for egen region – to i naboregionen, Region Hovedstaden, et tilbud i Region Midtjylland og et tilbud i Region Nordjylland.
- Der er kun få kommuner, der sammensætter matrikelløse indsatser til målgruppen.
- Tilrettelæggelsen og koordinationen af de højt specialiserede indsatser og tilbud varetages gennem rammeaftalerne og i K17 regi. Herudover samarbejdes i tværkommunale projekter, og der er etableret samarbejds- og dialogmøder på tværs af kommunerne.

Socialstyrelsen vurderer på den baggrund, at kommunerne i Region Sjælland i deres afrapportering beskriver en tilstrækkelig løsning i forhold til det fornødne udbud af højt specialiserede tilbud og indsatser til voksne med kompleks erhvervet hjerneskade - og i forhold til, at der er den fornødne koordination og planlægning på tværs af kommunerne i regionen.

4.5 Kommunerne i Region Hovedstaden

Målgruppen

Kommunerne i Region Hovedstaden angiver i afrapporteringen 300 borgere i målgruppen.

Tre fjerdedele af kommunerne i regionen har afrapporteret, at de foretager systematisk registrering af borgere med kompleks erhvervet hjerneskade på det specialiserede socialområde. For de fleste kommuners vedkommende foretages registreringen af kommunernes hjerneskadekoordinerende funktion, fx hjerneskadekoordinatore, hjerneskadeteams og/eller -samråd. Kommunerne registrerer typisk som minimum personoplysninger og oplysninger om skadestidspunkt for borgerne. Enkelte kommuner registrerer derudover diagnose, bevilligede indsatser, forsørgelsesgrundlag, tilknytning til arbejdsmarkedet før og efter skaden og/eller tilknytning til og ressourceanvendelse i forskellige forvaltningsdele.

Højt specialiserede indsatser og tilbud

Kommunerne i hovedstadsregionen og Region Hovedstaden afrapporterer, at kommunerne i 2013 og 2014 har anvendt otte højt specialiserede tilbud i regionen, der kan imødekomme de funktionsnedsættelser, som voksne med kompleks erhvervet hjerneskade kan have, se tabel 13. Det primære fokus i afrapporteringen er lagt på højt specialiserede indsatser til voksne med kompleks erhvervet hjerneskade på det sociale område. De otte tilbud er således de tilbud, som kommunerne i hovedstadsregionen og Region Hovedstaden vurderer i højeste grad lever op til den centrale udmeldings definition af højt specialiserede indsatser og tilbud på socialområdet, og som anvendes af minimum to kommuner. Af tabel 13 fremgår også tilbuddenes juridiske grundlag og antal pladser på tilbuddene i alt.

Tabel 13: Højt specialiserede tilbud inden for Region Hovedstaden

Tilbud	Driftsherre	Målgruppe	Juridisk grundlag	Antal pladser
Taxhuset	Høje-Taastrup Kommune	Voksne 18 – 65 år med komplekse funktionsnedsættelser som følge af en erhvervet hjerneskade	Service-loven § 104	32 pladser
			Service-loven § 108	50 pladser
Rødbo	Ballerup Kommune	Voksne 18-70 år med erhvervet hjerneskade	Service-loven § 104	12 pladser
			Service-loven § 108	40 pladser
Lions Kollegiet	Selvejende tilbud	Voksne 18 - 50 år med betydelig fysisk og psykisk funktionsnedsættelse forårsaget af	Service-loven § 104	25 pladser
			Service-loven § 107	20 pladser

Tilbud	Driftsherre	Målgruppe	Juridisk grundlag	Antal pladser
		erhvervet hjerneskade eller medfødt hjerneskade	Service-loven § 108	52 pladser
Center for Hjerneskade	Selvejende	Børn, unge og voksne med erhvervet hjerneskade, medfødt hjerneskade eller udviklingsforstyrrelser	Service-loven § 85, § 86 og § 102 Sundhedsloven § 79 Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats Lov om en aktiv socialpolitik Lov om specialundervisning for voksne Lov om specialpædagogisk støtte ved videregående uddannelser	Ambulant tilbud
Kommunikationscentret Region Hovedstaden	Region Hovedstaden	Borgere med høre-, syns-, tale-, læse- og kommunikation svanskeligheder samt borgere med kognitive vanskeligheder	Service-loven § 10, stk. 4, § 11, stk. 7, § 12, § 112 og § 113 Lov om specialundervisning for voksne Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats Lov om specialpædagogisk støtte ved videregående uddannelser Lov om folkeskolen	Ambulant tilbud
Kommunikationscentret Hillerød	Hillerød Kommune	Borgere med kognitive og kommunikative funktionsnedsættelser	Service-loven § 10 stk. 4; § 102, § 112 og § 113 Lov om specialundervisning for voksne Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats Lov om specialpædagogisk støtte ved videregående uddannelser Lov om folkeskolen	Ambulant tilbud
Center for Specialunder-	Københavns Kommune	Borgere med tale-, høre-,	Service-loven § 10, stk. 4	Ambulant tilbud

Tilbud	Driftsherre	Målgruppe	Juridisk grundlag	Antal pladser
visning for Voksne		synsvanskeligheder, kognitive vanskeligheder, udviklingshæmning /sen udvikling	Lov om specialundervisning for voksne Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats	
Institut for Blinde og Svagsynede – IBOS	Københavns Kommune	Blinde og svagsynede borgere	Serviceloven § 85, § 86 og § 107 Lov om specialundervisning for voksne Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats Lov om en aktiv socialpolitik Lov om specialpædagogisk støtte ved videregående uddannelser Lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov Lov om kompensation til handicappede i erhverv m.v.	Ambulant tilbud

* Kommunerne i hovedstadsregionen og Region Hovedstaden vurderer også, at Kommunikationscentret på Bornholm er højt specialiseret, men tilbuddet er ikke medtaget i oversigten, idet det grundet den geografiske placering alene anvendes af Bornholms Regionskommune.

Kommunerne i regionen anvender som udgangspunkt de otte højt specialiserede tilbud, der ligger i regionen. Se tilbuddenes geografiske beliggenhed under billede 5.

Billede 5: Geografisk fordeling af højt specialiserede tilbud i Region Hovedstaden (grå markeringer)

I besvarelsen af Socialstyrelsens opfølgende spørgsmål til kommunernes afrapportering påpeger kommunerne i hovedstadsregionen og Region Hovedstaden, at de afrapporterede tilbud i forskellig grad lever op til de enkelte elementer for en højt specialiseret indsats, jf. den centrale udmelding. Vurderingen er, at tilbuddene ud fra en samlet betragtning i tilstrækkelig grad lever op til disse elementer og leverer højt specialiserede indsatser.

Kommunerne i hovedstadsregionen og Region Hovedstaden påpeger, at to af de afrapporterede tilbud, Taxhuset og Rødbo, samt delvist Lions Kollegiet er længevarende botilbud efter servicelovens § 108 til voksne med svære fysiske og/eller kognitive skader som følge af erhvervet hjerneskade samt midlertidige pladser efter § 107. Den centrale udmelding omfatter de højt specialiserede indsatser og tilbud, der med et rehabiliterende sigte iværksættes som et tidsbestemt forløb i fase III jf. Sundhedsstyrelsens forløbsprogram for rehabilitering af voksne med erhvervet hjerneskade. Kommunerne i hovedstadsregionen og Region Hovedstaden påpeger, at de længevarende botilbud umiddelbart må betragtes til at være i periferien af den centrale udmelding, da borgere, som udgangspunkt, ikke visiteres til disse tilbud tidsbegrænset.

Kommunerne i regionen anvender fire højt specialiserede tilbud uden for regionen, se tabel 14.

Tabel 14: Anvendelse af højt specialiserede tilbud uden for Region Hovedstaden

Tilbud	Driftsherre (beliggenhedsregion)
Kildebo – Center for Neurorehabilitering	Faxe Kommune (Region Sjælland)
Kurhus	Selvejende tilbud (Kurhus – Center for Neurorehabilitering er en afdeling under Filadelfia) (Region Sjælland)
Vejlefjord Rehabilitering	Vejlefjord Fonden (Region Midtjylland)
BOMI	Selvejende tilbud (Region Sjælland)

Kommunerne i de andre regioner anvender nedenstående tilbud, der ligger i Region Hovedstaden, se tabel 15.

Tabel 15: Andre kommuners anvendelse af højt specialiserede tilbud i Region Hovedstaden

Tilbud	Anvendes af kommuner i
Center for Hjerneskade	Region Sjælland
Institut for Blinde og Svagsynede (IBOS)	Region Sjælland

Knap fire femtedele af kommunerne i Region Hovedstaden afrapporterer, at de anvender matrikelløse tilbud til målgruppen. Disse indsatser leveres typisk i borgerens eget hjem, på kommunens genoptrænings- og rehabiliteringscentre og/eller på eksterne højt specialiserede tilbud.

I besvarelsen af de opfølgende spørgsmål angiver kommunerne i hovedstadsregionen og Region Hovedstaden, at de i deres afrapportering

definerer et matrikelløst tilbud som en helhedsindsats sammensat af flere *del*indsatser, hvor mindst én af *del*indsatserne kræver højt specialiserede kompetencer. De højt specialiserede kompetencer leveres fra et eller flere højt specialiserede tilbud, som supplerer kommunens øvrige indsatser i en multidisciplinær tilgang. De enkelte *del*indsatser i et samlet matrikelløst rehabiliteringsforløb kan således leveres på såvel specialiseret som højt specialiseret niveau afhængigt af borgerens behov og ønsker. På den baggrund er det kommunerne i hovedstadsregionen og Region Hovedstadens vurdering, at de matrikelløse indsatser indeholder elementer af højt specialiserede såvel som specialiserede indsatser på det sociale område. Hvilket specialiseringsniveau, ydelserne i *del*indsatserne leveres på, afgøres på baggrund af konkrete vurderinger i de individuelle sager.

Alle kommuner, som anvender matrikelløse indsatser, anvender eksterne højt specialiserede tilbud til levering af de højt specialiserede *del*indsatser, hvilket typisk er de rapporterede ambulante tilbud. En række kommuner har indgået bilaterale aftaler om samarbejde med ambulante tilbud omkring levering af *del*indsatser til matrikelløse rehabiliteringsforløb for på denne måde at sikre en stabil levering af indsatser og sikre en hurtig igangsætning af indsatserne. Nogle kommuner stiller også lokaler til rådighed for de ambulante tilbud på eksempelvis kommunernes genoptræningscentre, hvilket sikrer tilstedeværelse af de højt specialiserede kompetencer tæt på borgeren samt tæt på det faglige miljø og relevante fysiske rammer i kommunerne.

Ud over højt specialiserede *del*indsatser leveret af eksterne tilbud har halvdelen af de kommuner, som anvender matrikelløse indsatser, indberettet, at de selv kan levere *del*indsatser på højt specialiseret niveau. Dette foregår typisk i regi af kommunernes rehabiliteringscentre, hvor man har opbygget og på fuld tid eller på konsulentbasis ansat særlig ekspertise. Desuden er nogle kommuner driftsherrer for de afrapporterede højt specialiserede tilbud og betragter dermed tilbuddets ydelser som leveret af kommunen selv.

Eventuelle udfordringer i forhold til at sikre det nødvendige udbud af højt specialiserede indsatser og tilbud

Kommunerne i hovedstadsregionen og Region Hovedstaden afrapporterer, at der ikke er udfordringer med at sikre det nødvendige udbud af højt specialiserede indsatser og tilbud.

Herudover fremhæver afrapporteringen en række udfordringer, som kommunerne oplever i forhold til at sikre udbuddet af højt specialiserede tilbud. Udfordringerne har ikke en karakter, som stiller hjerneskaeområdet i akutte vanskeligheder, men giver i forskellig grad anledning til handling i regionen:

- Sammenhængen mellem efterspørgsel og udbud, herunder
  - Kommunerne oplever, at prædefinerede forløbspakker på ambulante tilbud ikke nødvendigvis imødekommer behovene hos den enkelte borger. Kommunerne oplever dog, at tilbuddene de senere år er blevet bedre til at indgå i dialog med kommunerne om tilrettelæggelse af indsatserne.

- En andel af kommunerne oplever ventetid til døgn- og botilbud samt ambulante tilbud. I de tilfælde, hvor kommunerne oplever ventetider til tilbuddene, nævnes det i afrapporteringen, at kommunerne typisk vil sammensætte indsatser for de pågældende borgere enten i borgerens eget hjem eller i alternative tilbud, hvor de højt specialiserede indsatser eksempelvis bliver leveret som udgående funktioner fra eksterne tilbud.
- En række kommuner oplever, at de længevarende botilbud kan have svært ved at rumme voksne med kompleks erhvervet hjerneskade og svær udadreagerende adfærd. Borgere med lette til moderate adfærdsproblemer, og som kan rummes i de højt specialiserede tilbud, er omfattet af den centrale udmelding.
- Rammerne for at kunne anvende højt specialiserede tilbud, herunder
  - Nationale kriterier for og definitioner af højt specialiserede indsatser og tilbud³
  - Uklare henvisningsveje og prioriteringer på tilbud omfattet af fritvalgsrammen efter sundhedsloven

Kommunerne i hovedstadsregionen og Region Hovedstaden afrapporterer, at de for at imødekomme udfordringerne med sammenhængen mellem efterspørgsel og udbud fremadrettet blandt andet vil have et fortsat fokus på at indgå aftaler om samarbejde kommuner imellem og mellem kommuner og tilbud.

Kommunernes tilrettelæggelse og koordination af de højt specialiserede indsatser og tilbud

Tilrettelæggelsen og koordinationen af de højt specialiserede indsatser og tilbud varetages gennem rammeaftalerne, herunder en særlig samarbejdsmodel for de mest specialiserede kommunale og regionale tilbud. Som led i samarbejdsmodellen bliver alle tilbud omfattet af hovedstadsregionens udviklingsstrategi løbende fulgt og vurderet af en særligt nedsat task force.

Generelt har kommunerne i regionen ikke indgået samarbejdsaftaler af den karakter, der forpligter kommunerne til at anvende et bestemt tilbud. Derimod har mange kommuner indgået samarbejdsaftaler både kommuner imellem, mellem kommuner og region samt mellem kommuner og tilbud, eksempelvis i forbindelse med matrikelløse indsatser.

Langt størstedelen af kommunerne i hovedstadsregionen har valgt at fastholde de hjerneskadekoordinerende funktioner, som blev etableret i forbindelse med puljemidlerne i perioden 2012-14.

Kommunerne i hovedstadsregionen og Region Hovedstaden afrapporterer, at der i regi af rammeaftalen vil være særligt fokus på en reorganisering af regionens kommunikationscentre. I besvarelsen af de opfølgende spørgsmål påpeges det, at der i forsommeren 2016 er indledt en proces omkring etablering

---

³ Socialstyrelsens overordnede definition af det mest specialiserede socialområde og området for den mest specialiserede specialundervisningsområde er tilgængelig på www.socialstyrelsen.dk.

af et formaliseret samarbejde mellem kommunikationscentrene i regionen. Det er kommunerne i hovedstadsregionen og Region Hovedstadens forventning, at et udbygget og systematisk samarbejde mellem Kommunikationscentret Hillerød Kommune og Kommunikationscenter Region Hovedstaden vil fremme muligheden for at fastholde og etablere højt specialiserede faglige miljøer, faglig udveksling og udvikling.

4.5.1 Socialstyrelsens vurdering af tilbudsstrukturen i Region Hovedstaden

På baggrund af hovedstadens kommuners afrapportering på den centrale udmelding har Socialstyrelsen kortlagt, at tilbudsstrukturen til voksne med kompleks erhvervet hjerneskade i Region Hovedstaden er kendetegnet ved at:

- Kommunerne har i 2013 og 2014 anvendt otte højt specialiserede tilbud, der er placeret i egen region, og fire tilbud uden for regionen til ca. 300 voksne med kompleks erhvervet hjerneskade.
- Der er et befolkningsunderlag på 178.542 personer over 18 år pr. højt specialiseret tilbud.
- For den samlede befolkning i Region Hovedstaden er der et befolkningsunderlag på 223.647 personer pr. højt specialiseret tilbud.
- Der er en geografisk spredning af de otte højt specialiserede tilbud i regionen.
- Fire af de afrapporterede tilbud i Region Hovedstaden – Center for Hjerneskade, Institut for Blinde og Svagsynede (IBOS), Kommunikationscenter Hillerød og Kommunikationscenter Region Hovedstaden - er VISO-leverandører. Derudover er Institut for Blinde og Svagsynede (IBOS) også KaS-leverandør, og yder dermed specialrådgivning m.m. på området for den mest specialiserede specialundervisning.
- Knap fire femtedele af kommunerne i Region Hovedstaden anvender matrikelløse tilbud til målgruppen.
- Tilrettelæggelsen og koordinationen af de højt specialiserede tilbud og indsats varetages gennem rammeaftalerne, herunder en særlig samarbejdsmodel for de mest specialiserede kommunale og regionale tilbud. Mange kommuner har indgået samarbejdsaftaler både kommuner imellem, mellem kommuner og region samt mellem kommuner og tilbud.

Socialstyrelsen vurderer på den baggrund, at kommunerne i Region Hovedstaden i deres afrapportering beskriver en tilstrækkelig løsning i forhold til det fornødne udbud af højt specialiserede tilbud og indsats til voksne med kompleks erhvervet hjerneskade - og i forhold til, at der er den fornødne koordination og planlægning på tværs af kommunerne i regionen.

5. Opsamling på tværs af regioner

Målgruppen

Generelt har kommunerne afrapporteret et højere antal borgere med kompleks erhvervet hjerneskade end anslået i den centrale udmelding. På landsplan har kommunerne afrapporteret 793-799 borgere i målgruppen mod et anslået antal på ca. 451 borgere, se tabel 16. Den afrapporterede målgruppe på landsplan er ca. 76 pct. højere end anslået.

Det skyldes angiveligt flere forhold. Socialstyrelsens anslåede antal borgere i den centrale udmelding bygger på et forsigtigt skøn fra Sundhedsstyrelsen om, at målgruppen for den centrale udmelding udgør ca. 5 procent af den samlede målgruppe af voksne borgere med erhvervet hjerneskade, det vil sige omkring 350-450 personer. Socialstyrelsen formoder dog, at antallet er lidt større, idet den centrale udmelding også medtager en mindre gruppe af borgere med behov for en genoptræningsplan på avanceret niveau, men hvor der senere i borgerens forløb viser sig behov for indsatser på højt specialiseret niveau.

Hertil kommer en registreringspraksis i kommunerne, som ikke er ensartet, og/eller som ikke registrerer på baggrund af en stratificering af borgere med erhvervet hjerneskade i forhold til skadens kompleksitet. Samtidig er Socialstyrelsen opmærksom på, at der ikke er en entydig definition i forhold til målgruppen og der er mange komplekse forhold, der skal tages i betragtning hos den enkelte borger.

Set i lyset af det, har Socialstyrelsen vurderet, at det højere antal indmeldte borgere i målgruppen ikke giver anledning til videre opfølgning.

Tabel 16: Antal voksne med kompleks erhvervet hjerneskade

Region	Antal afrapporteret	Antal anslået*	Forskel i pct.
Nordjylland	67	48	+ 40 pct.
Midtjylland	134	102	+ 31 pct.
Syddanmark	188	98	+ 92 pct.
Sjælland	104-110	68	+ 57 pct.
Hovedstaden	300	135	+ 122 pct.
Landsplan	793-799	451	+ 76 pct.

* Beregnet ud fra en samlet målgruppe på 451 borgere

Højt specialiserede indsatser og tilbud

Af tabel 17 fremgår antallet af højt specialiseret tilbud til voksne med kompleks erhvervet hjerneskade som kommunerne i hver region har afrapporteret. Det er herunder vigtigt at bemærke, at der er en lang række andre tilbud på tilgrænsende faglige områder samt på andre specialiseringsniveauer, der indgår i den samlede indsats til målgruppen.

Kommunernes afrapporterede tilbud er således alene udtryk for, hvilke tilbud kommunerne anvender som højt specialiserede tilbud til målgruppen, jævnfør den centrale udmelding.

Tabel 17. Antal højt specialiserede tilbud, som kommunerne i 2013 og 2014 har anvendt til voksne med kompleks erhvervet hjerneskade

Region	Antal højt specialiserede tilbud
Nordjylland	3
Midtjylland	7
Syddanmark	8
Sjælland	7
Hovedstaden	8
Landsplan	33

I den centrale udmelding angiver Socialstyrelsen blandt andet, at fagpersoner, der leverer de højt specialiserede indsatser, primært skal beskæftige sig med målgruppen og behandle tilstrækkeligt mange borgere med komplekse problemstillinger. Højt specialiserede indsatser kræver samarbejde på tværs af kommuner og regioner for at opnå et volumen af borgere, der gør det muligt at opretholde og udvikle det nødvendige specialiseringsniveau. Den højt specialiserede indsats vil derfor typisk være tilgængelig relativt få steder i landet.

På national plan er der overordnet tale om en tilbudsstruktur til voksne med kompleks erhvervet hjerneskade, der varierer på tværs af de enkelte regioner. Kommunerne i Region Nordjylland, Region Midtjylland og Region Syddanmark har primært afrapporteret, at de i 2013 og 2014 har anvendt højt specialiserede botilbud efter servicelovens § 107 og/ eller § 108 til målgruppen. Flere af disse tilbud har også aktivitets- og samværstilbud efter servicelovens § 104. Kommunerne øst for Storebælt i Region Sjælland og Region Hovedstaden har primært afrapporteret en række kommunikationscentre, som de i 2013 og 2014 har anvendt til højt specialiserede *del*indsatser til målgruppen under lov om specialundervisning for voksne – udover de botilbud efter servicelovens § 107 og/eller § 108 samt ambulante tilbud med snitflade til sundheds- og arbejdsmarkedsområdet, som disse kommuner har anvendt til målgruppen.

Kommunerne har på tværs af regionerne således afrapporteret, at de i 2013 og 2014 har anvendt forskellige typer af højt specialiserede tilbud til målgruppen, herunder særligt botilbud efter servicelovens § 107 og § 108, samværs- og aktivitetstilbud efter servicelovens § 104, behandlingstilbud efter servicelovens § 102, ambulante tilbud efter lov om specialundervisning for voksne og ambulante tilbud med snitflade til sundheds- og arbejdsmarkedslovgivningen. Disse tilbud yder hver især én samlet eller *del*indsatser til målgruppen.

De 33 tilbud, som kommunerne har afrapporteret, fordeler sig på både kommunale, regionale og private driftsherrer i samtlige regioner – med undtagelse af Region Syddanmark, som ikke har afrapporteret private tilbud til målgruppen i egen region.

Tabel 18 præsenterer en oversigt over befolkningsunderlaget i forhold til de højt specialiserede tilbud, der er indmeldt, til brug for en vurdering og sammenligning af det faktuelle antal indmeldte tilbud i forhold til befolkningsunderlaget. Beregningen af befolkningsunderlaget kan anvendes som en overordnet indikator på rammerne for at opretholde et højt specialiseret tilbud.

Tabel 18: Oversigt over befolkningsunderlag i forhold til målgruppe og tilbud

	Befolkning i alt*	18 år og op*	Antal borgere i målgruppen	Målgruppen ift. samlet befolkning	Målgruppen ift. 18 år og op	Antal tilbud til målgruppen	Samlet befolkning pr. tilbud	18 år og op pr. tilbud
Region Nordjylland	585.499	469.937	67	0,11 %	0,14 %	3	195.166 personer	156.646 personer
Region Midtjylland	1.293.309	1.019.526	134	0,10 %	0,13 %	7	184.758 personer	145.647 personer
Region Syddanmark	1.211.770	962.593	188	0,16 %	0,19 %	8	151.471 personer	120.324 personer
Region Sjælland	827.499	659.402	110	0,13 %	0,17 %	7	118.214 personer	94.200 personer
Region Hovedstaden	1.789.174	1.428.333	300	0,17 %	0,21 %	8	223.647 personer	178.542 personer
Total	5.707.251	4.539.791	799	0,14 %	0,18 %	33	172.947 personer	137.569 personer

*Danmarks Statistik, 1. kvartal 2016

Det er forskelligt, hvor udbredt anvendelsen af matrikelløse tilbud til målgruppen er på tværs af kommunerne i de fem regioner. Generelt afrapporterer kommunerne i Region Sjælland et mere begrænset brug af matrikelløse tilbud, mens det er mere udbredt i kommunerne i de resterende regioner. Der afrapporteres samtidig en tendens til, at brugen af og efterspørgslen efter matrikelløse tilbud og opgaveløsning i borgerens nærmiljø er stigende.

Eventuelle udfordringer i forhold til at sikre det nødvendige udbud af højt specialiserede indsatser og tilbud

Kommunerne i alle regioner afrapporterer generelt, at der ikke er udfordringer med at sikre det nødvendige udbud af højt specialiserede indsatser og tilbud.

I alle afrapporteringer fremhæves en række specifikke opmærksomhedspunkter, som kommunerne i pågældende regioner har fokus på. Kommunerne vurderer generelt, at opmærksomhedspunkterne ikke aktuelt giver udfordringer med at sikre det fornødne udbud af højt specialiserede indsatser og tilbud.

Nedenstående punkter er uddrag af kommunernes opmærksomhedspunkter, der har betydning for en øget tværregional koordination fremadrettet:

- Præcisering af nationale specialiseringsniveauer⁴.
- Udvikling af mere fleksible og matrikelløse tilbud. Der er nu og fremover behov for et fastholdt fokus på at udvikle og tilpasse de højt specialiserede tilbud.
- Behov for, at eksisterende tilbud opbygger kompetencer til at kunne håndtere borgere med komorbiditet, fx hjerneskade og psykiatriske lidelser, misbrugsproblematikker eller udadreagerende adfærd.

⁴ Specialiseringsniveauerne fremgår af Socialstyrelsens hjemmeside. Det skal dog bemærkes, at specialiseringsniveauerne er offentliggjort efter den centrale udmelding blev udsendt til kommunerne i november 2014.

Kommunernes tilrettelæggelse og koordination af de højt specialiserede indsatser og tilbud

Generelt spiller rammeaftalerne en central rolle i kommunernes tilrettelæggelse og koordination af de højt specialiserede indsatser og tilbud.

Rammeaftalesamarbejdet suppleres ofte af konkrete samarbejdsaftaler kommunerne imellem samt mellem kommuner og tilbud. Kommunernes tilrettelæggelse og koordination har særligt fokus på det tværkommunale samarbejde inden for hver enkelt region, mens der er mindre fokus på den tværregionale tilrettelæggelse. Hertil kommer, at de fleste kommuner gør brug af hjerneskadekoordinerende funktioner i form af hjerneskadekoordinatorer, hjerneskadeteams og/eller -samråd. Socialstyrelsen faciliterer et nationalt netværk for kommunale hjerneskadekoordinatorer.

Se tabel 19 for et samlet overblik over regionale forskelle i tilrettelæggelse og koordination af tilbudsstrukturen.

Tabel 19: Overblik over regionale forskelle i tilrettelæggelse og koordination af tilbudsstrukturen

Nordjylland	Midtjylland	Syddanmark	Sjælland	Hovedstaden
Forstærket samarbejde om de tre højt specialiserede tilbud i regi af rammeaftalerne	Fortrinsvis gennem rammeaftalerne, hjerneskade-samråd og i et vist omfang via særskilte samarbejds-aftaler med kommunikations-centre	Fortrinsvis gennem særskilte samarbejds-aftaler og rammeaftalerne, herunder en særlig opmærksomhed på de mest specialiserede tilbud (Solskrænten, Bjerggårdshaven og Lunden), samt koordination i regi af Socialdirektør-forum	Fortrinsvis gennem særskilte samarbejds-aftaler og rammeaftalerne, herunder en særlig opmærksomhed på de mest specialiserede tilbud (Kildebo og BOMI), samt koordination i regi af K17	Fortrinsvis gennem særskilte samarbejds-aftaler og rammeaftalerne, herunder en særlig opmærksomhed på de mest specialiserede tilbud via en særlig task force

6. Tværregional koordination og samarbejde

Det generelle billede er, at kommunerne overvejende anvender højt specialiserede tilbud inden for egen region. Når kommunerne anvender højt specialiserede tilbud uden for egen region, er det typisk i en naboregion, se tabel 20. Kommunerne i Region Nordjylland er de eneste, som stort set kun anvender tilbud i egen region.

Tabel 20: Højt specialiserede tilbud, som kommunerne i 2013 og 2014 har anvendt uden for egen region

Region	Tilbud anvendt uden for egen region (beliggenhedsregion i parentes)
Nordjylland	<ul style="list-style-type: none"> • Vejlefjord Rehabilitering (Region Midtjylland) – dog kun anvendt i en enkelt sag
Midtjylland	<ul style="list-style-type: none"> • Neurocenter Østerskoven (Region Nordjylland) • Lunden, Bo- og Genoptræningscenter (Region Syddanmark)
Syddanmark	<ul style="list-style-type: none"> • Tagdækkervej, Bo-, Rehabiliterings- og Aktivitetstilbud (Region Midtjylland) • Svalevej, Botilbud og Rehabilitering (Region Midtjylland) • Rehabiliteringscenter Strandgården (Region Nordjylland) • Vejlefjord Rehabilitering (Region Midtjylland)
Sjælland	<ul style="list-style-type: none"> • Center for Hjerneskade (Region Hovedstaden) • Institut for Blinde og Svagsynede - IBOS (Region Hovedstaden) • Vejlefjord Rehabilitering (Region Midtjylland)
Hovedstaden	<ul style="list-style-type: none"> • Kurhus (Region Sjælland) • Kildebo – Center for Neurorehabilitering (Region Sjælland) • BOMI (Region Sjælland) • Vejlefjord Rehabilitering (Region Midtjylland)

Tabel 20 viser samtidig, at kommunerne vest for Storebælt udelukkende anvender højt specialiserede tilbud i Region Syddanmark, Region Midtjylland og Region Nordjylland. Kommunerne øst for Storebælt anvender med få undtagelser højt specialiserede tilbud i Region Sjælland og Region Hovedstaden.

Vejlefjord Rehabilitering, der ligger i Region Midtjylland, er det eneste tilbud, som anvendes af kommunerne i alle regioner. Herefter følger en række tilbud, som anvendes af kommunerne i beliggenhedskommunen samt kommunerne i yderligere én region (typisk en naboregion), se tabel 21.

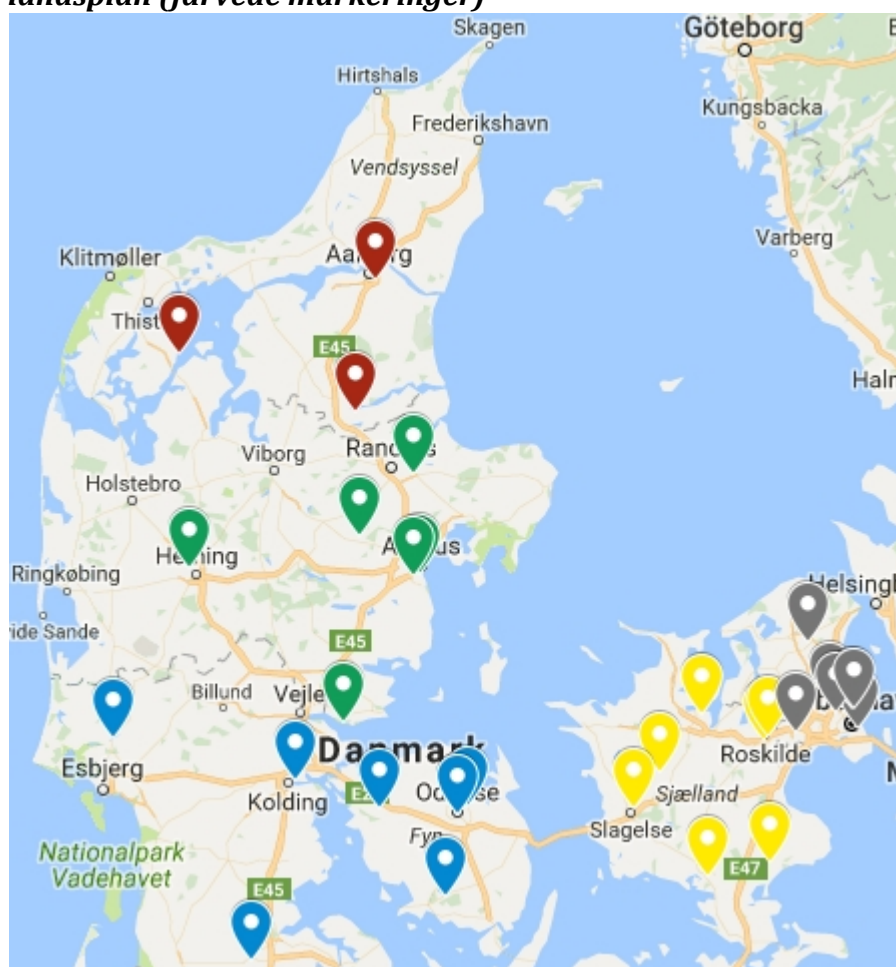
Tabel 21: Højt specialiserede tilbud, der anvendes af kommunerne i beliggenhedsregionen plus minimum én region mere

Tilbud	Anvendes af kommunerne i
Vejlefjord Rehabilitering	<ul style="list-style-type: none"> • Region Midtjylland (beliggenhedsregion) • Region Nordjylland • Region Sjælland • Region Syddanmark • Region Hovedstaden
Rehabiliteringscenter Strandgården	<ul style="list-style-type: none"> • Region Nordjylland (beliggenhedsregion) • Region Syddanmark
Neurocenter Østerskoven	<ul style="list-style-type: none"> • Region Nordjylland (beliggenhedsregion) • Region Midtjylland
Lunden, Bo- og genoptræningscenter	<ul style="list-style-type: none"> • Region Syddanmark (beliggenhedsregion) • Region Midtjylland
Tagdækkervej, Bo-, Rehabiliterings- og Aktivitetstilbud	<ul style="list-style-type: none"> • Region Midtjylland (beliggenhedsregion) • Region Syddanmark
Svalevej, Botilbud og Rehabilitering	<ul style="list-style-type: none"> • Region Midtjylland (beliggenhedsregion) • Region Syddanmark
Center for Hjerneskade	<ul style="list-style-type: none"> • Region Hovedstaden (beliggenhedsregion) • Region Sjælland
Institut for Blinde og Svagsynede - IBOS	<ul style="list-style-type: none"> • Region Hovedstaden (beliggenhedsregion) • Region Sjælland
Kurhus	<ul style="list-style-type: none"> • Region Sjælland (beliggenhedsregion) • Region Hovedstaden
Kildebo – Center for Neurorehabilitering	<ul style="list-style-type: none"> • Region Sjælland (beliggenhedsregion) • Region Hovedstaden
BOMI	<ul style="list-style-type: none"> • Region Sjælland (beliggenhedsregion) • Region Hovedstaden

7. National tilbudsstruktur

På nationalt plan er tilbudsstrukturen kendetegnet ved, at kommunerne i 2013 og 2014 har anvendt 33 højt specialiserede tilbud til ca. 800 voksne med kompleks erhvervet hjerneskade. De 33 tilbud, som kommunerne har afrapporteret, fordeler sig på både kommunale, regionale og private driftsherrer i samtlige regioner – med undtagelse af Region Syddanmark, som ikke har afrapporteret private tilbud til målgruppen i egen region. Tilbuddene er geografisk fordelt som på billede 6.

Billede 6: Den geografiske fordeling af højt specialiserede tilbud på landsplan (farvede markeringer)

Kommunerne koordinerer og samarbejder typisk inden for egne regionale grænser, men anvender samtidig højt specialiserede tilbud i andre regioner i forskelligt omfang. Når der anvendes tilbud i andre regioner, er det typisk i en naboregion.

Vejle fjord Rehabilitering anvendes som det eneste tilbud af kommunerne i alle regioner og kan på den baggrund betegnes som et centralt tilbud set i et nationalt perspektiv.

Kommunerne anvender i højere grad også matrikelløse indsatser til målgruppen. Kommunerne afrapporterer således en tilbudsstruktur, som tegner til at bevæge sig fra matrikelbundne tilbud mod mere matrikelløse indsatser, hvor opgaven i højere grad løses tættere på borgerens nærmiljø og med inddragelse af kompetencer fra de højt specialiserede tilbud i den lokale opgaveløsning.

VISO's leverandørnetværk

Otte ud af de 33 afrapporterede tilbud indgår i VISO's leverandørnetværk, der yder vejledende specialrådgivning og udredning på det sociale område og specialundervisningsområdet, hvor den fornødne ekspertise ikke kan forventes at være til stede i den enkelte kommune eller i regionens tilbud (VISO-leverandør), se tabel 22

Ét af de afrapporterede tilbud indgår i VISO's netværk, der har til opgave at yde specialrådgivning m.m. på det mest specialiserede socialområde og området for den mest specialiserede specialundervisning (KaS-leverandør), se tabel 22.

Tilbuddene i tabel 22 har således via VISO en landsdækkende funktion i forhold til rådgivning og udredning i de mest specialiserede enkeltsager og videns- og kompetenceudvikling. I perioden 2007- august 2016 har der været i alt 398 VISO-sager vedr. voksne med erhvervet hjerneskade. Af tabel 22 fremgår fordelingen af VISO-sagerne mellem tilbuddene.

Tabel 22. Oversigt over afrapporterede tilbud, der indgår i VISO's leverandørnetværk pr. 1. august 2016

Beliggenheds-region	Tilbud	VISO leverandør	VISO-sager vedr. voksne med erhvervet hjerneskade Perioden 2007 – aug. 2016	KaS leverandør
Nordjylland	Hjerneskadecenter Nordjylland	Ja	21 sager	Nej
Midtjylland	Vejlefjord Rehabilitering	Ja	38 sager	Nej
Syddanmark	Hjerneskaderådgivningen	Ja	86 sager	Nej
Sjælland	BOMI	Ja	123 sager	Nej
Hovedstaden	Institut for Blinde og Svagsynede - IBOS	Ja	-	Ja
	Center for Hjerneskade	Ja	122 sager	Nej
	Kommunikationscenter Hillerød	Ja	7 sager	Nej
	Kommunikationscenter Region Hovedstaden	Ja	1 sag	Nej

8. Konklusion

På baggrund af kommunernes afrapporteringer på den centrale udmelding har Socialstyrelsen kortlagt, at tilbudsstrukturen til voksne med kompleks erhvervet hjerneskade på nationalt plan er kendetegnet ved at:

- Kommunerne anvender 33 højt specialiserede tilbud til ca. 800 voksne med kompleks erhvervet hjerneskade.
- Der er et gennemsnitligt befolkningsunderlag pr. højt specialiseret tilbud på 137.569 personer over 18 år.
- For den samlede befolkning er der et gennemsnitligt befolkningsunderlag pr. højt specialiseret tilbud på 172.947 personer.
- Der er en geografisk spredning af de højt specialiserede tilbud.
- Af de tilbud, som kommunerne har afrapporteret, er der én VISO-leverandør⁵ i hver region – Hjerneskadecenter Nordjylland i Region Nordjylland, Vejlefjord Rehabilitering i Region Midtjylland, Hjerneskerådsgivningen i Region Syddanmark og BOMI i Region Sjælland. I Region Hovedstaden er fire af de afrapporterede tilbud VISO-leverandører – Center for Hjerneskade, Institut for Blinde og Svagsynede (IBOS), Kommunikationscenter Hillerød og Kommunikationscenter Region Hovedstaden.
- Kommunerne i de fleste regioner anvender også højt specialiserede tilbud uden for egen region. Det er typisk tale om højt specialiserede tilbud i naboregionen.
- Tilbuddet Vejlefjord Rehabilitering anvendes af kommuner i alle regioner.
- Der er indgået samarbejdsaftaler om målgruppen mellem flere af kommunerne i de enkelte regioner.
- Kommunerne anvender matrikelløse indsatser til målgruppen, som sammensættes ud fra den enkelte borgers behov og leveres i borgerens nærmiljø. De højt specialiserede tilbud bidrager til de matrikelløse indsatser.

---

⁵ VISO er en statslig videns- og specialrådgivningsorganisation i Socialstyrelsen, der yder specialrådgivning og udredning gennem et landsdækkende leverandørnetværk af specialister. Leverandørnetværket i VISO dækker ca. 110 leverandører, der er nøje udvalgt på baggrund af særlig viden og kompetence inden for et felt.

På national plan er der overordnet tale om en tilbudsstruktur til voksne med kompleks erhvervet hjerneskade, der varierer på tværs af de enkelte regioner. Kommunerne har på tværs af regionerne afrapporteret, at de har anvendt forskellige typer af højt specialiserede tilbud til målgruppen, herunder særligt botilbud efter servicelovens § 107 og § 108, samværs- og aktivitetstilbud efter servicelovens § 104, behandlingstilbud efter servicelovens § 102, ambulante tilbud efter lov om specialundervisning for voksne og ambulante tilbud med snitflade til sundheds- og arbejdsmarkedsløvgivningen. Disse tilbud yder hver især én samlet eller *del*indsatser til målgruppen.

Den højt specialiserede indsats, som den centrale udmelding retter sig mod er fase III - rehabilitering efter udskrivelse - jf. Sundhedsstyrelsens forløbsprogram for rehabilitering af voksne med erhvervet hjerneskade (2011). Socialstyrelsen vurderer, at der ved en række af kommunernes afrapporterede tilbud vil være glidende overgange dels mellem social-, specialundervisnings- og sundhedsområdet - og dels mellem det specialiserede og højt specialiserede niveau.

Kommunernes afrapporterede tilbud har samtidig et langt større målgruppeunderlag end voksne med kompleks erhvervet hjerneskade, der har behov for en højt specialiseret indsats, som kommunerne i den centrale udmelding er blevet bedt om at afrapportere på. Der er således ikke tale om tilbud, der udelukkende har voksne med kompleks erhvervet hjerneskade som specifik målgruppe. Flere af de tilbud, som kommunerne har afrapporteret er ligeledes tilbud, der alene yder højt specialiserede *del*indsatser til målgruppen.

Socialstyrelsen vurderer på baggrund af ovenstående, at kommunernes afrapporteringer beskriver en tilstrækkelig løsning i forhold til det fornødne udbud af højt specialiserede tilbud og indsatser til voksne med kompleks erhvervet hjerneskade - og i forhold til, at der er den fornødne koordination og planlægning på tværs af kommunerne i de fem regioner.

Med henblik på at få et nærmere indblik i udviklingen af hjerneskadeområdet i forhold til de tilbud, som kommunerne har afrapporteret som højt specialiserede, vil Socialstyrelsen i regi af den nationale koordinationsstruktur følge op på den centrale udmelding for voksne med kompleks erhvervet hjerneskade. Socialstyrelsen vil følge op på de højt specialiserede tilbud, som kommunerne har afrapporteret på og herunder også på matrikelløse indsatser på det højt specialiserede område, som kommunerne har afrapporteret, at de anvender til målgruppen.

Kommunernes afrapporteringer på den centrale udmelding har dermed tilvejebragt et overordnet billede af, hvordan kommunerne i 2015 har vurderet tilbudsstrukturen til voksne med kompleks erhvervet hjerneskade. Socialstyrelsen vurderer samtidig, at tilbudsstrukturen er under forandring, og at der på området er en tendens til, at kommunerne i flere regioner arbejder hen mod at gøre brug af mere borgernære indsatser i form af matrikelløse indsatser. Socialstyrelsen vil derfor følge op på tilbudsområdet for voksne med kompleks

erhvervet hjerneskade og på de udviklingstendenser, der er på området i forhold til særligt de matrikelløse indsats.

På baggrund af behandlingen af afrapporteringerne på den centrale udmelding vil Socialstyrelsen samtidig opfordre kommunerne til fremadrettet at have særlig fokus på Socialstyrelsens vejledende forløbsbeskrivelse om rehabilitering af voksne med kompleks erhvervet hjerneskade til kommunerne fra august 2016. Forløbsbeskrivelsen indeholder konkrete, faglige anbefalinger om, hvordan kommunerne bedst kan tilrettelægge en højt specialiseret indsats for målgruppen.

8.1 Det Faglige Råds konklusion og anbefalinger

Det Faglige Råd for den nationale koordinationsstruktur⁶ har været forelagt Socialstyrelsens behandling af afrapporteringerne. Det Faglige Råd har rådgivet Socialstyrelsen i forbindelse med behandlingen af afrapporteringerne. Rådets konklusion på Socialstyrelsens endelige behandling af afrapporteringerne på den centrale udmelding for voksne med kompleks erhvervet hjerneskade og rådets anbefalinger til Socialstyrelsen i forbindelse hermed fremgår nedenfor.

København, februar 2017

Det Faglige Råds bemærkninger til og konklusion på Socialstyrelsens behandling

Socialstyrelsens har på baggrund af kommunernes afrapporteringer på den centrale udmelding for voksne med kompleks erhvervet hjerneskade vurderet, at der er det fornødne udbud af højt specialiserede tilbud - og at der sker den fornødne koordination og planlægning på tværs af kommunerne i regionerne.

Det Faglige Råd er enig i denne vurdering. Det bemærkes, at der i den nationale koordinationsstruktur ikke indgår, at der skal foretages en vurdering af kvaliteten af de højt specialiserede tilbud, som kommunerne har afrapporteret. Socialstyrelsen og Det Faglige Råd har således ikke vurderet kvaliteten af kommunernes afrapporterede tilbud, og heller ikke foretaget en vurdering af, i hvilket omfang kommunerne visiterer til de højt specialiserede tilbud til målgruppen. Det er op til kommunerne selv at beslutte, hvordan de vil tilrettelægge og organisere den konkrete indsats, under forudsætning af at der er det fornødne udbud af højt specialiserede tilbud og koordination på tværs af kommunerne i en eller flere regioner, til at sikre en højt specialiseret indsats til målgruppen.

Socialstyrelsen har endvidere oplyst, at styrelsen i regi af den nationale koordinationsstruktur vil følge op på den centrale udmelding på

⁶ Formand for Det Faglige Råd er forhenværende departementschef Bo Smith og nu formand for European Spallation Source. Derudover er rådet sammensat af repræsentanter fra Undervisningsministeriet, Sundhedsstyrelsen, Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering, Kommunernes Landsforening (KL), Danske Regioner samt to eksperter med ekspertise på det specialiserede socialområde og to eksperter med ekspertise på det specialiserede specialundervisningsområde. Eksperterne er udpeget for en toårig periode af Socialstyrelsen og Undervisningsministeriet efter indstilling fra Det Frie Forskningsråd.

hjerneskadeområdet i forhold til de højt specialiserede tilbud, som kommunerne har afrapporteret, herunder de højt specialiserede matrikelløse indsatser, som kommunerne har afrapporteret, at de anvender til målgruppen.

Det Faglige Råd bakker op om, at Socialstyrelsen følger op på den centrale udmelding.

Det Faglige Råd anbefaler, at Socialstyrelsen i det videre arbejde med opfølgningen på den centrale udmelding og i det videre arbejde med kommende centrale udmeldinger, arbejder videre med at få operationaliseret, hvad der forstås ved et højt specialiseret tilbud. Det Faglige Råd vurderer, at forståelsen af, hvad der udgør et højt specialiseret tilbud ikke har været entydig i det hidtidige arbejde. Socialstyrelsen opfordres også til at være tydeligere i rapporten om, hvordan det skal forstås, at Socialstyrelsen ikke har vurderet selve kvaliteten af de afrapporterede tilbud.

*Formand for Det Faglige Råd for National koordination,
Bo Smith, Forhenværende departementschef og nu
formand for European Spallation Source*